

*„Вірою ми розуміємо,
що біжи словом Божим
збудовані.”*

Євр. 11:3

ВІРА Й НАУКА

100

СІЧЕНЬ — ЛЮТИЙ

1979

АПОЛОГІЯ ХРИСТИЯНСТВА

ЛЮДИНА

Святе Письмо навчає, що світ створений Богом, що він є вільним чином Божої всемогутності, премудрости і любови, і що Бог при створенні світу мав у Своїй думці людину.

Головним серед Божої творчости була людина, і тому вона складає особливу думку Бога, божественну ідею, яка підноситься над усім створінням цього світу, і тому вона є здійсненням волі Божої. Цю думку у Святому Письмі висловлено так, що вона представляє Божу раду, результатом якої було створення людини.

З цим уже пов'язується припущення того, що з людиною розпочинається у світі щось нове, що вона істотно відрізняється від попереднього тілесного оточуючого її створіння, яке було лише переддвер'ям до неї, що вона є метою і вінцем створіння, а разом з тим і завершенням його. Такою у Святому Письмі є людина.

За біблійним поглядом, людина становить собою єдність тіла і душі.

Тіло становить істотну приналежність буття людини: людина є духовно-тілесною істотою. Що ми тілесні істоти — це факт безпосереднього досвіду; що ми маємо у собі душу, духовну силу нашого життя — це факт безпосередньої свідомости.

Святе Письмо найперше вказує на тіло, як на матеріальну основу. Те саме завжди повторює-

ся, коли мова йде про походження людини. Як тілесна істота, людина знаходиться у зв'язку з фізичним світом. Її тіло збудоване з матеріальних складників природи. Її різні частини дивно укладені і поєднуються в один мистецький живий організм.

Відмінна особливість біблійного погляду полягає в тому, що хоч він не розглядає сутности людини в тілі, проте дивиться на тіло, як на істотну складову частину людини, приналежну до повноти її буття. Таким чином, біблійний погляд займає середину між тим поглядом, що ставиться з цілковитим нехтуванням до тіла (у Гомера), і тим спиритуалістичним, що вважає тіло в'язницею та кайданами (у Платона).

За біблійним поглядом, тіло належить до основного складу людини, а також служить умовою повноти її добробуту, як тепер, так і в майбутньому стані. Як порушення тілесного буття чи послаблення зв'язку між тілом і душею в певних умовах є чимось хворобливим, є руйнуванням повноти добробуту людини, так, очевидно, можна сказати, що цілковите роз'єднання їх і зведення до чисто духовного існування в смерті у певному розумінні є вищою хворобою людини, і людина вповні здоровою буває знову тільки тоді, коли в ній відновлюється справжня гармонія тіла і душі.

Х. Л.

Фото В. Домашовця.

У зимовій оздобі.

ДОБРЕ НАМ

Добре нам, коли разом в святині
Ми зіллємось в родині одній.
Добре нам, як в скорботах, в терпінні
Переходим в надії живій.

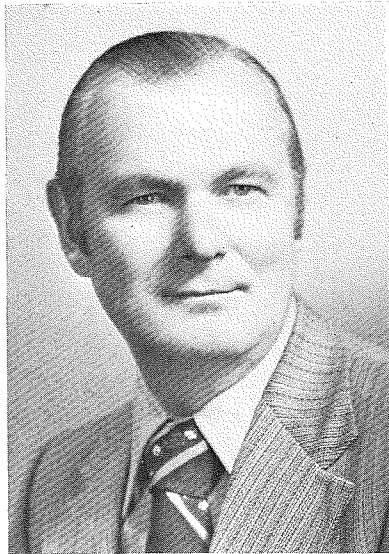
Добре нам, коли душу і тіло
Віддаємо Христові щодня.
Добре нам, коли в битві ми смілі,
Робим так, як співаєм в піснях.

Добре нам, коли любимо Бога,
Не залишить ніколи Він нас.
Легко йти по тернистих дорогах,
Добре нам із Христом повсякчас.

З України

ДРУГИЙ ПРИХІД ХРИСТА

(Продовження)

Паст. В. Домашовець,
редактор

ПРОРОЦТВА ПРО МЕСІЮ

У Євангеліях, головною метою яких є докладно розповісти про Господа Ісуса Христа (Лук. 1:1-4) й доказати Його месіянське посланництво, читаємо, що Він особливо звертав увагу знатних у Писанні до старанного дослідження пророцтв Старого Заповіту, які свідчили про Нього, а зокрема про все, що відноситься до Його Особи, до Його науки та до Його діл. Тому що сповнення пророцтв є незвичайно важливою евіденцією дії сили надприродної

Істоти в природному світі для зродження або утвердження віри в серці людини, Бог дав дуже велику кількість пророчих обітниць про Месію в Святих Писаннях, щоб, як Він прийде, люди, які знали Святе Писання з юних літ (як у 2 Тим. 3:15-17), могли повірити в Нього і прийняти Його своїм Спасителем.

Вчені у Законі Божому серед Ізраїля за днів Христового перебування на землі шукали ознак (Матв. 16:1-4, пор. 1 Кор. 22-25), тобто таких надприродних чуд, які мали б особливе духовне навчальне значення та які недвозначно підтвердили б, що Ісус Христос — то Господь, справжній Месія, провіщений пророками. З тією метою Бог уже віддавна посилав до цього народу Своїх пророків, які звістили і докладно переднакреслили прихід Месії, щоб, коли Він з'явиться, вони, знаючи і розуміючи Святе Письмо, могли без труду пізнати Його, бо це Він Своєю унікальною Особистістю мав бути для них найбільшою та найважливішою ознакою.

Ця думка є дуже яскраво виявлена в Христовій відповіді Іванові Хрестителю, коли він, не бачивши негайного визволення ізраїльського народу з римської неволі й себе з Іродової тюрми, ні встановлення месіянського Царства в Ізраїлі, попав у дуже глибокий сумнів щодо Ісуса Христа: Чи Він справді є Той Месія?

А знаємо, що про Христа Іван Хреститель Духом Божим засвідчив під час Його хрещення, що Він є „Агнец Божий, що на Себе гріх світу бере!” (Ів. 1:29). Він сказав також: „Той, Хто йде по мені, потужніший від мене: я недостойний понести взуття Йому! Він хреститиме вас Святим Духом і вогнем. У руці Своїй має Він віячку, і перечистить Свій тік: пшеницю Свою Він збере до засіків, а половину попалить у вогні негасимім” (Матв. 3:11-12). Ще іншого разу він засвідчив про Христа так: „Він має ростити, а ж — малити” (Ів. 3:30). Це є, очевидно, великі слова свідчення про Христа.

Тому на питання Івана Хрестителя — „Чи Ти Той, Хто має прийти, чи чекати нам Іншого?” (Мат. 11-3), Христос відповів: „Сліпі прозрівають, і криві ходять, стають чистими прокажені, і чуять глухі, і померлі встають, а вбогим звіщається Добра Новина. І блаженний, хто через Мене спокуси не матиме!” (Мат. 11:5-6). У тій Христовій відповіді зазначимо такі важливі слова: „Убогим звіщається Добра Новина”. Отже, Христос посилався на вістку про сповнення пророчих провіщень щодо великих відвідин ізраїльського народу Месією, про Якого засвідчено, що Він — Господь: „Господь в'язнів розв'язує, Господь очі сліпим відкриває, Господь випростовує зігнутих, Господь милує праведників! Господь обороняє сироту та вдову, підтримує, а дорогу безбожних викривлює!” (Псал. 146:6-8). „Він при-

йде і спасе вас! Тоді-то розплющатимуться очі сліпим і відчиняться вуха глухим, тоді буде скакати кривий, немов олень, і буде співати безмовний язик...” (Іс. 35:4-5). „Дух Господа Бога на Мені, бо Господь помазав Мене благовістити сумирним, послав Мене перев'язати зламаних серцем, полоненим звіщати свободу, а в'язням — відчинити в'язницю, щоб проголосити рік уподобання Господу” (Іс. 61:1-2).

Тому Господь Ісус Христос, виявивши такі вірчі дані, вимагав вірити в Бога, вірити Писанням, вірити в Нього, вірити Його словам і вірити Його ділам (Ів. 5:39, 46-47, 10:25-26, 38, 12:44, 14:1, 15:22, 24). До Свого народу Христос прийшов дослівно так, як Він Сам про це засвідчив пророчим Духом через пророків надовго до Свого приходу на землю й з'явлення в тілі: „Ось Я прийшов із звоєм книжки, про Мене написаної. Твою волю чинити, Мій Боже, Я хочу, і Закон Твій — у Мене в серці. Я проповідував правду в великому зборі, — ото, Своїх уст не ув'язною Я, Господи, знаєш Ти, — справедливість Твою не ховав Я в середині серця Свого, про вірність Твою та спасіння Твоє Я звіщав, не таїв Я про милість Твою та про правду Твою на великій збірній” (Псал. 40:8-11 пор. Євр. 10:7). Він прийшов за певним свідченням пророчого провіщення про Нього в усіх Писаннях. Тому, знаючи Святе Письмо та приймаючи його свідчення про Месію, ніхто не потребував у той час мати спокуси через Нього. Його

слова і Його діла свідчили про Нього дуже сильно і тільки незнання Писання вело до сумніву щодо ідентичности Христа.

Христові послання до Святого Письма та до пророчих провіщень щодо Нього знаходимо в багатьох місцях Євангелій: Мат. 5:17, 11:10, 13:14, 21:42, 26:56; Мар. 13:26 (пор. Дан. 7:13-14); Лук. 4:20-21, 22:37, 24:27,44; Ів. 5:39-40,46-47, 15:25.

Апостоли в своїм свідченні про Господа Ісуса Христа також належно зрозуміли цей дуже важливий факт, що пророча вістка про Нього в Писаннях править незвичайно сильною евіденцією, на ґрунті якої зроджується і росте віра в Христа. Тому вони безнастанно вживали давні пророчі провіщення та вказували на їхнє дослівне сповнення в Христі. Наслідком такого їхнього живого свідчення, спертого на фактах сповнення пророцтв про Христа, люди масово наверталися і Христова Церква ранніх часів дуже сильно росла. Пізніше, коли проповідники і віруючі залишили або відклали на друге місце дослідження пророцтв Біблії, почалося не тільки велике зменшення навернень до Христа, але також настало велике духовне охолодження і відступництво в християнстві. Атеїсти наших днів дуже добре розуміють силу дії пророчої правди на людські серця, тому-то вони якнайсуворіше забороняють проповідувати і вияснювати пророцтва Біблії, а непокірних їхнім зарядженням вірних Божих слуг саджають у тюрми за проповідь пророчої правди

Біблії. Чому вони так сильно противляться пророцтвам Біблії? Три четвертих Біблії — це пророцтва, в яких є докладно накреслений Божий план для всього людства, а вони абсолютно перечать фальшивим ідеям безбожників про остаточне встановлення панування на землі безбожного ладу. Утопія безбожників зводиться нанівець у плані Божому, об'явленому в Біблії, за яким Христос буде ідеальним Володарем у Своєму Царстві на землі на вічні віки. Проти виконання того Божого плану безбожники під проводом сатани боряться, тому-то й боряться проти ширення вістки про нього.

Наочним фактом з історії християнства є те, що докладне вивчення пророцтв і вживання їх у свідченні про Христа та Його спасенну силу, як це робила першоапостольська Церква, не тільки допомогло в духовному оживленні окремих віруючих і Церков, але спричинило таке духовне пробудження, в якому люди наверталися до Господа масово й несли вістку Христової Євангелії по всьому світу. Вони самі були благословенні Господом і несли благословення та блаженство всім людям у світі.

Важливості і величини потреби вивчення пророцтв Біблії не можна переоцінити, бо пророчі провіщення стверджують наявність Божественної премудрости в самій основі Старого та Нового Заповітів. Вони якнайпевніше доказують факт існування Бога та дії Його сили в керуванні світом і самою історією людства, вони

недвозначно засвідчують про походження Христа й доводять Його Божественність, і вони незалежно виявляють богонатхнення Святого Письма — Біблії.

Важливіші апостольські вказівки на сповнення пророцтв знаходимо в таких місцях Дій Апостолів та апостольських послань: Дії 3:18, 10:43, 13:29, 15:15-18, 17:2-3; 1 Кор. 15:3-4; Рим. 1-2; 1 Пет. 2:5-6; Пет. 1:19-21 й інші.

СПОВНЕНІ МЕСІЯНСЬКІ ПРОРОЦТВА

У Старому Заповіті є поверх триста тридцять дослівних пророчих провіщень про Христа, які вже буквально сповнилися під час Його першого приходу на землю в тілі. Багато більше пророцтв Біблії знаходимо під виглядом прообразу й типу, які вимагають духовного розуміння й особливого пояснення.

а. ПРОРОЦТВА ТИПУ

Для прикладу візьмемо ті пророцтва про Христа, що є в типі „Господніх свят” (Лев. 23:1-4) і які провіщують різновиди Христових діл у Його служінні спасіння людського роду. Там є накреслені такі сім свят:

ПАСХА (Лев. 23:5, у місяці квітні) свідчить про смерть Христа за наші гріхи (1 Кор. 5:7);

ОПРІСНОКИ (Лев. 23:6-8, у місяці квітні) вказують на Христа у виконанні нашої праведно-

сти, щоб і ми жили в чистоті та святості (1 Кор. 5:8);

ПЕРВОПЛОДИ (Лев. 23:9-14, у місяці квітні) є прообразом Христового воскресіння для нашого оправдання (Рим. 4:25, 1 Кор. 15:23);

П'ЯТИДЕСЯТНИЦЯ (у місяці червні) вказувала на день зіслання Святого Духа Христом на Церкву (Дії 1:5, 2:4, пор. Ів. 16:7);

СВЯТО СУРЕМ (Лев. 27:23-25, у місяці вересні) свідчить про згромадження Ізраїля до Христа, а також про згромадження Церкви (Мат. 24:31, 1 Кор. 15:52, 1 Сол. 4:16);

ДЕНЬ ОЧИЩЕННЯ (Лев. 23:26-32, у місяці вересні) говорить про окупне очищення Христовою жертвою і Його святою пролитотою кров'ю на хресті (Рим. 11:26-27);

СВЯТО КУЧОК (Лев. 23:33-44, у місяці вересні) нагадує про спокій, який учинив для Своїх вірних Христос, і про спочинок, в якому віруючі матимуть вічне спілкування з Христом (Зах. 14:16-18).

Таких типічних пророцтв у Старому Заповіті набагато більше і всі вони мають своє дослівне сповнення тільки в Христі; без Христа вони не мають, окрім церемоніального, жодного особливого значення.

(Далі буде)

В. Домашовець

ДО ОТЦЯ

Івана 14:6

Паст. О. Гарбузюк

Бог є Отець! Так навчас Новий Заповіт. Дуже справедливо сказано, що „Отець” — це справжнє ім'я Бога в Новому Заповіті, яке вживав Сам Ісус Христос, коли навчав Своїх учнів, як вони мають звертатися до Бога.

Що це означає, що Бог є Отець? За ліберальною теологією на початку нашого століття слово „Отець” означало символа: Бог діє, поводить, любить як отець, співчуває нам як отець. Він любить усіх людей і, внаслідок цього, всі люди — це діти

Божі. Відомий німецький вчений фон Гармак у його книжці „Що таке християнство”, виданій ще 1900 року, каже, що Ісус Христос звертається до всіх людей, говорячи: „Ви є діти живого Бога”. Універсальне Богосинівство — за Гармаком — це серце науки Ісуса Христа.

Але кожна людина, яка знає Біблію, безумовно відповість, що це не так за наукою Христовою. Христос ніколи не казав взагалі всім людям, що вони є діти Божі. Він навчав, що Бог любить усіх людей, але Він ніколи й натяку не дав на те, що всі люди є дітьми Божими. Навпаки, Він говорив фарисеям, що їхнім батьком є диявол, і Він постійно підкреслював, що всі люди є грішні, зіпсуті за своєю людською природою, і що вони є на дорозі до загибелі.

Щоправда, з другого боку, Він запрошує всіх людей стати дітьми Божими через прийняття Його у їхнє серце, як свого особистого Спасителя. В Євангелії від св. Івана читаємо: „А всім, що Його прийняли, їм владу дало дітьми Божими стати, тим, що вірять у Ймення Його, що не з крові, ані з пожадливості тіла, але народились від Бога” (Ів. 1: 12-13). Ті, хто вірять у Христа, тільки через віру стають дітьми Божими, бо вони „народились від Бога”, пережили акт і чудо від-

родження і народились згори. І тільки внаслідок особистого досвіду відродження вони стали дітьми Божими в правдивому, євангельському значенні цього слова. Для таких „Отець” — це не символ, а свята реальність!

Коли Господь наш Ісус Христос кликав до Бога в молитві, то Він завжди звертався до нього „Отче”, а часом додавав ще й атрибути: „святий Отче”, „Отче Праведний”. Бувало, що замість слова Отець, Він уживав арамейське слово „Авва” і цим висловлював Своє інтимне споріднення з Богом. Наскільки нам відомо, євреї ніколи не вживали цього слова в молитві. Із послань у Новому Заповіті знаємо, що не тільки Христос, але й віруючі, звертаючись до Бога в молитвах, кликали до Нього „Авва”. У Посланні до римлян 8:15 читаємо: „...бо не взяли ви духа неволі знов на страх, але взяли ви духа синівства, що через Нього кличемо: „Авва Отче!” Тільки одне може бути пояснення, чому віруючі звертались до Бога цим інтимним ім'ям „Авва”, бо їх так навчив Сам Господь Ісус Христос.

Чи це може означати, що нема різниці між відношенням віруючих до Бога і спільністю Христа з Його Отцем? Цілком ні! Христос у цьому значенні завжди робить різницю поміж Ним і Його учнями. Коли Він вчив їх молитися, то сказав: „коли *молитесь*” — а не „коли *молимось*”... Молитва Господня, якої Він навчив Своїх учнів, не була молитвою, якою Він Сам молився. Його молитва була інша. Після Свого

воскресіння Він сказав їм таке слово: „Я йду до Свого Отця й Отця вашого, і до Бога Мого й Бога вашого”. Зауважте підкреслення: „Свого Отця й Отця вашого”; Він не сказав „нашого” Отця. Його споріднення з Отцем глибоко відрізняється від усього іншого. Бог є Отцем Господа нашого Ісуса Христа в абсолютному й унікальному значенні. Петро немовби устами всіх апостолів говорить: „Ти — Христос, Син Бога Живого!” І Христос potwierдив це визнання, кажучи: „Блаженний ти, Симоне, сину Йонин, бо не тіло й кров тобі це виявили, але Мій Небесний Отець”. Це об'явлення є фундаментом всієї християнської правди: Господь наш Ісус Христос є не тільки досконалою, безгрішною й святою Людиною, але Він є Божественна Особистість, Він — Живий Бог, Друга Особа Пресвятої Тройці. А тому й не дивно, що ця правда так сильно підкреслюється в Апостольському „Вірую” і в науці Церкви; не дивно, що ця правда така дорогоцінна для Церкви Христової і в неї вірили правдиві християни всіх віків, із запалом проголошували її, мужньо стояли за неї. Глибоко віруючий граф Цінцендорф заявив: „У мені горить вогонь, який спонукує мене проповідувати Божественність Христа!”

Тому, що Ісус Христос є правдивий Бог, Його об'явлення Бога є повним і остаточним і Його кров є завершенням викупної жертви за гріхи цілого світу. Його об'явлення Бога є абсолютним: нічого не можна додати, ні-

чого не можна змінити, ніхто не може поліпшити його. І це об'явлення заховане в Божественній Книзі — Біблії. Модерна теологія часто пробує нам казати, що християнська віра потребує дбалої реформації, щоб її можна було сприйняти та зрозуміти в нашому віці розвитку технології, електроніки і всіх інших наук. Але нам справді потрібна інша „реформація” — ми потребуємо повернутися назад до вічного й незмінного Слова Божого — до Святої Біблії, до Отця! Коли Євангелія проповідуються в Дусі та в силі, то тоді й модерна людина буде переживати якраз те саме, що переживали люди за днів П'ятдесятниці біля двох тисяч років тому — вони серцем розжалобились і питали, що робити, щоб спастися?

Але саме головне (о, радість!), ми маємо і в нашому віці доступ до Отця через Ісуса Христа. Наш Господь Ісус Христос є дорогою до Отця. Через Нього ми маємо доступ до Бога. У Першому посланні Івана 1:3 говорить: „Спільність же наша з Отцем і Сином Його Ісусом Христом”. Наш Отець живе на небі, але ми тут на землі можемо не тільки звертатися до Нього, але мати спільність із Ним через Духа Святого, Який завжди є близько нас. У Своему прощальному слові Господь Ісус Христос говорив про Духа Святого й обіцяв, що Дух Святий, Він (Син Божий) і Небесний Отець перебуватимуть у віруючих в Нього. І це не тільки правда, в яку ми маємо вірити, але це правда, яку ми маємо пе-

режити — присутність Бога з нами і в нас! Про цей благословенний досвід віруючих у Посланні до римлян 5:6 говорить так: „...бо любов Бога вилася в наші серця Святим Духом, даним нам”. Зауважте слова апостола, який говорить: „данам нам”... Це означає, що він говорить про правдивих християн усіх віків. Досвід Божої любові вливається в серця Святим Духом... Які це благословенні переживання дитини Божої! Це має бути постійним досвідом нашої мандрівки за Господом і це духовне спілкування з Отцем і Святим Духом багато говорить про молитву і наказує молитися. „Отож, приступаймо з відвагою до престолу благодаті, щоб прийняти милість та для своєчасної допомоги знайти благодать”. Але ми не тільки маємо наказ молитися, — Дух Святий учить нас молитися. В Посланні до римлян 8:26 читаємо: „Так само і Дух допомагає нам у наших немочах; бо ми не знаємо, про що маємо молитися, як належить, але Сам Дух заступається за нас невимовними зітханнями”.

Ми не перебільшуємо, підкреслюючи потребу молитви в Дусі Святим. Така молитва приносить Божественну силу в житті, в праці, силу в випробовуваннях і стражданнях. Завдяки цій силі християнство перемагало, перемагає й переможе, воно жило, живе й буде жити, бо й сили адові не подолають його. Ми свідомі того, що живемо в часах, коли демонські сили діють так сильно, як ніколи перед тим, тому ми по-

требуємо також, як ніколи перед тим, сили Духа Святого щоб вийти переможцями у цій боротьбі за віру, за правду, за права людини, права Церкви, за наші глибокі переконання і за фундаментальні принципи Новозаповітного християнства.

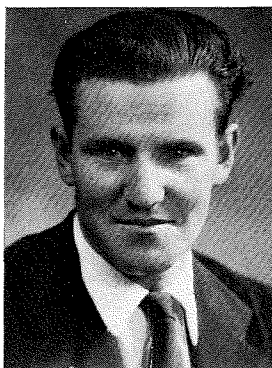
Ми подорожні, наша мета — дім Небесного Отця. Християни живуть земним життям, яке одночасно повинно бути і небесним життям. Апостол Павло говорить, що „Благословенний Бог і Отець Господа нашого Ісуса Христа, що нас у Христі поблагословив усяким благословенням духовним у небесах” (Еф. 1:3). Віруючі вже тут переживають досвід „сили майбутнього віку” (Євр. 6:5) і вони мають „зачаток Духа” (Рим. 8:23), „Який назначував нас, і в наші серця дав завдаток Духа” (2 Кор. 1:22). І тому-то не дивно, що вони так тужать за небом, в якому напевно будуть переживати досконалий досвід того блаженства, присмак якого вони вже скуштували в цьому земному житті з Господом.

Обітниця нашого улюбленого Господа в Єв. Івана 14:2-3 така: „Багато осель у домі Мого Отця; а коли б то не так, то сказав би Я вам, що йду приготувати місце для вас. А коли відійду й приготую вам місце, Я знову прийду й заберу вас до Себе, щоб де Я — були й ви”. Яке чудове запевнення! Наш Господь одного разу прийде і візьме нас до дому Отця, де багато осель. І того дня віруючі стануть перед Небесним Отцем у прославлених тілах і вони

побачать Його лице (Об. 22:4), побачать Його таким, яким Він є...

Тут на землі ми є чужинцями і подорожніми до нашої правдивої батьківщини — до неба; подорожніми, які верстають свій шлях через цей небезпечний і ворожий нам світ, які йдуть долиною смертельної темряви, й тому, як подорожні, ми пориваємось до мети, до вічного дому нашого Небесного Отця. Ми добре знаємо, яке важливе значення має надія в Новозаповітному християнстві — надія на завершення спасіння та досконалого й вічного спілкування з Богом Отцем. Апостол Павло говорить до Церкви в Солунях: „...ви навернулись до Бога від ідолів, щоб служити живому й правдивому Богові і з неба очікувати з'явлення Сина Його — Ісуса Христа”. Правдиве навернення до Бога має три значення: 1) відвернутися від ідолів, від гріхів; 2) навернутися до Бога, щоб служити Йому, і 3) чекати Його Сина з неба, щоб очікувати другого приходу Христа, Який візьме Своїх до Отця. Чи не полонить вашого серця небо? Чи очікуєте ви Його і прийдешньої слави в домі Отця? Я глибоко захоплений вічністю, бо там я буду проводити все моє життя. Там я бажаю бачити вас, тому доручаю вам три якори життя: віруйте в Бога, належте до Бога, служіте Богові й тоді ви будете з Богом у домі Отця. Яка славна надія дітей Божих! Дорога до Отця відкрита і нею є Господь наш Ісус Христос. Він — дорога, і правда, і життя.

НЕХАЙ БУДЕ ВОЛЯ ТВОЯ

М. Ступницький

З Божої ласки і з Його повноти людина отримала великий уділ: життя і волю. Життя є добре, але вільне життя — це повнота доброго життя. В таких обставинах людина не тільки живе, але вона тішиться тим, що живе та удосконалюється в ньому. Без вільності життя є нужденним.

Господь, створивши людину, дав їй життя і волю, а також вклав розуміння про волю. Повне життя, повна воля в повному і досконалому пристосуванні до обставин, які існують на землі, є справжнім чудом понад усі чуда. Ми, живучи в такій Божій благодаті, за що хай буде слава Йому, так мало звертаємо увагу на Його так велике і чудове діло, і часто сприймаємо це як щось зовсім звичайне. Наша людська свідомість є настільки слабкою, а на-

віть до певної міри засліпленою дешевою буденщиною, що часто незначні випадки збивають нас з ніг, і ми втрачаємо зв'язок духовних відносин між нами і нашим Творцем.

У багатьох випадках ми губимося, занепадаємо, а навіть і замираємо істотою душі, і перемилюємося в щось таке, що проявляє бунт проти правди, проти мудрости і проти волі самого Бога. В такому разі виникає небезпека: людину опановує гордість, пиша, що викликають нелад і загальний клопіт безвір'я. Через це нині бачимо, як цілі народи з їхньої культурної висоти падають, потрапляють в замішання, нелад і кризу, та приходять до цілковитої руїни. Ця руїна загрожує не тільки окремим країнам або окремим народам, вона загрожує цілій землі. Приходять можливості глобальної смерті, цебто можливості знищення всього того, що називається життям.

Знаходячись на краю такої непевности, нас цікавить, що на це відповідає Святе Письмо. У книзі Приповістей є такий натяк: „Страх Господній примножує днів, а роки безбожних вкоротяться” (10:27). Потім в Євангелії від Матвія: „І коли б не вкоротились ті дні, не спаслася б ніяка людина” (інші переклади говорять: „жодне тіло”, „жодна душа”). Отже, наша думка вповні може бути виправданою на підставі цих слів Святого Пись-

ма і на підставі спостережень в часі, в якому ми живемо. Для тих, що всю свою певність і віру покладають на Господа та на Його правдиве слово, є потіха. Віруючі в Бога мають силу страждати, терпіти, бо задля них Господь приведе світ до святого порядку. Задля них Господь учинить велику справу „закінчену та скорочену” (Рим. 9:28).

Життя всього, що існує на світі побіч людини, знаходиться під пильною опікою Бога, Який має велику владу над світами світів, і Він не дозволить, щоб людина злим ділом та впливами сатани могла спричинити загрозу створінню Божому. Наша воля, людська, є цілком узалежнена від Його волі.

Він є пануючим всюди і в усьому. Всі діла і всякі справи мають свій час і міру дії, і вся доля наша є в Його руках. Про те, що прийдуть великі зміни на світ, навіть у розмірах світового катаклізму, говорить так: „Ще раз потрясу Я не тільки землею, але й небом” (Євр. 12:27). Чому? Тому, що вираз „ще раз” означає усунення того, що може бути захитане, щоб зосталося те, що непохитне.

Ці слова є справді важливі. Вони показують нам ціль майбутнього, попереджують нас не хитатись, не сумніватись і не поступатись перед жодною спокусою, яка б сильна вона не була.

Нехай буде, Господи, воля Твоя.

ВИПРАВДАНЕ СЛУЖІННЯ

Мудрець говорив:

— Є чотири роди людей, служіння яких виправдане: перший — люди, які можуть нас винагородити; другий — люди, які можуть дати нам знання; третій — люди, які можуть нас благословити чи помолитися за нас; четвертий — люди, які здатні заподіяти нам шкоду.

Існування Біблії є найбільшим, найвищим благословенням, яке тільки людство коли-будь пізнало. — Е. Кант.

Велике серце, як океан, ніколи не замерзає. — Берне.

Яка прекрасна людина, якщо це людина справжня! — Менандр.

НА НОВИЙ РІК

Немов стрілою мчить час,
Як вітер пролітає,
Несе усе, — несе і нас, —
Назад не повертає.

Ось рік минув. І ми на рік
Всі старшими вже стали,
Учора як останній лист
Календаря зірвали.

Останній лист, останній день
Учора ми скінчили,
І ось у рік новий, поглянь,
Сьогодні ми вступили.

Відкрили ми новий листок,
А він такий чистенький,
Немов та крапелька роси,
Як глянути раненько.

Сам Бог дає нам цей листок,
Щоб ми на нім писали,
Щоб кожний запис і рядок
Лише добро звіщали.

Та ми буваємо не раз
Лихі, нетерпеливі,
До злого пориває нас,
На добре ж ми ліниві.

Любити, вірити, прощати
Ми часто сил не маєм;
Христа науку, благодать
Ми часто забуваєм.

Готові мстити ворогам,
Забуть любов Христову...
І ось листок, що даний нам,
У темних плямах знову.

І так минає рік новий,
Кінчається, старіє,
А наш листок від наших дій
Чорніє і чорніє.

Аж страшно, і душа болить,
І серце з жаху нис,
Бо хто ж листок наш убилить,
Хто бруд гріха обмие?

Один Христос, повік живий,
Він владу й силу має,
Хоч в бідних яслах народивсь,
Усім гріхи прощає.

Тому до Нього всі ходім,
Він джерело є сили,
Щоб безумно йти за Ним
До самої могили.

І хоч спіткнеться хтось із нас,
Йому мерщій хай скаже,
Він допомогу дасть на час
І рани перев'яже.

Потішить нас, Своїх діток,
У вічнім Своім слові,
Очистить наш брудний листок
В Своїй пречистій крові.

Отож, з Ісусом Новий Рік
Нам починати треба,
Щоб чистоту в житті своїм
Принести аж до неба.

Адам Штурма

РЯТУЙ СВОЮ ДУШУ

Буття 19:17.

приносять насильство, терор і рабство.

Бог створив людей не для страждання й загибелі, а для розумного і щасливого життя на землі та у вічності. Бог дав людям розум, щоб люди могли розрізнити добро і зло, і могли стояти по стороні добра. Протягом людської історії Бог посилав до людей Своїх пророків, щоб навчали їх виконувати волю Божу. Людина ж бо тільки тоді щаслива, коли вона живе згідно з волею Божою.

Та люди не завжди слухали Божих посланців, часто нехтували Божим добром і жили за власними гріховними пожадливістями.

Тоді прийшов на землю Сам Син Божий. І перша Його проповідь до людей була така: „Збулися часи, — і Боже Царство наблизилось. Покайтеся, і віруйте в Євангелію!” (Мар. 1:15). Він показав людям на дві головні заповіді: „Люби Господа Бога свого всім серцем своїм, і всією душею своєю, і всією своєю думкою”. Це найбільша й найперша заповідь. А друга однакова з нею: „Люби свого ближнього, як самого себе” (Матв. 22:37-39).

Якби люди трималися цих заповідей, якби люди любили Бога і своїх ближніх, то сьогодні на землі панував би мир та був би добробут для всіх людей.

М. Шевченко

Ці знамениті слова перестороги були сказані ангелом Божим до праведного Лота перед знищенням Содому й Гоморі та їхніх околиць.

Ми увійшли до 1979 року. Дивлячись на теперішнє у світі людське життя, ми питаємо себе: що чекає нас у цьому році?

Подібно, як колись у Содомі й Гоморі, землю все більше захоплює сатанізм. Він несе народам заколоти, війни, голод, страждання і загибель.

Чому? Бо люди все більше нікчемніють своїми серцями, відступають від волі свого Творця і схилиються до зла. Сатаністи, як відомо, обіцяють всім свободу, рівність, братерство, а справді

На жаль, багато людей не йдуть за Христом, за Миролубцем, а йдуть за убивцею Каїном. Зіпсуття людей іде сьогодні швидким темпом, як колись у Содомі й Гоморі. Світ сьогодні наповнився мільйонами п'яниць, пристраєних до наркотиків, перелюбників, грабіжників та різних злочинців. Сьогодні на світі мільйони розлучених, зруйнованих родин, а з цим мільйони дітей виростають без батьків. Ще інші мільйони народжуються від нещасних батьків нещасними каліками. Розмноження злочинців зробило небезпечними наші ву-

лиці та беззахисними наші доми. Людство з кожним роком все більше псується і втрачає здоровий розум.

Що це? Розплата за непослух Богові, розплата за життя не по Божій волі, а по своїй гріховній.

Чи є ще вихід, рятунок від долі Содому і Гоморі?

Господь ще простягає милосердя через Свого пророка: „Зверніться до Мене й спасетесь, всі кінці землі” (Іс. 45:22). Ще чути нижній голос Спасителя: „Прийдіть до Мене, усі струджені та обтяжені, — і Я вас заспокою!” (Матв. 11:28).

Володимир Домашовець

УНІКАЛЬНІ ЧУДА ІСУСА

7.

“Коли б Я серед них не вчинив був тих діл, яких не чинив ніхто інший, то не мали б гріха” (Ів. 15:24).

Чи спаде Божий вогонь? — було найважливішим питанням усіх людей, зібраних на горі Кармель на виклик пророка Іллі, який аж надто багато мав того, що його народ кульгав духовно на обидва боки. Як день проминав і зближався час хлібної жертви, потомлені ваалові жерці, які весь день скакали перед ідолом і його жертвником, верещали до нього та біснувались, нарізуючи свої тіла аж до крові, щоб спонукати Ваала до акції, — втратили цілком надію, що Ваал відповість, — Ілля тепер кличе весь народ до себе, на місце, де

колись стояв Господній жертвник, а тепер він був розвалений. Служіння живому Богові було припинене через велику жорстокість цариці Єзавелі, яка присилувала весь народ до поганської релігії поклоніння Ваалові.

На очах всього народу та ізраїльського лукавого царя Ахава Ілля взявся відновити Господнього жертвника. Він поставив його з дванадцяти каменів так, щоб кожне коліно Ізраїля було представлене. На жертвника він поклав дров, а на дрова положив у жертву зарізаного бичка. Довкола жертвника він викопав ро-

ва, а тоді наказав вилити чотири відри води на жертвник. Так на очах всього народу він наказав зробити тричі, щоб ніхто не мав найменшого сумніву щодо правдивості чуда. І жертва, і жертвник і місце довкола жертвника були цілком мокрі, а рів наповнився водою. Кожний, хто приглядався до того приготування, був вповні переконаний, що тут не було можливості на найменше хитрування, чи штучне витворення вогню на жертвнику.

Ілля робив усе з розумом і з глибокою вірою, що Господь захоче відкрити цьому народові очі й допоможе Іллі навернути цей народ від ідолів до живого Бога в час його найгіршого відступництва й духовного занепаду. Він був переконаний, що Господь дасть можливість на переконливу евіденцію Свого існування і того, що Він є правдивий Бог — Творець і Вседержитель землі, Створитель і Опікун душ людських, і що Йому Одному належить і слава, і честь і поклін, а не мертвим вигадкам людського зіпсутого розуму й виробам людських нечистих від гріха рук — ідолам.

Чи спаде Божий вогонь? — думав цар Ахав, який настільки цікавився викликом Іллі, аби побачити тільки видовисько й по невдачі насміятися з пророка. Він не вірив нічому й нікому. Він був тотальним невірником гріха й жінки, яка водила й керувала ним, як тільки хотіла, і він слухав її, і чинив її волю, і за її наставленнями провадив народ до жахливого ідолопоклонства. Во-

на справді була йому богом і командувачем, а він був покірним її слугою, який навіть найменшого голосу не підніс проти її гріховних вимог.

Чи спаде Божий вогонь? — думали й ваалові жерці, які також не вірили в Божу силу, бо самі були в самообмані й вели народ неправдивими дорогами життя до загибелі. Але тут готувався для них суд — суд Божий у Божому вогні. Вони побоювалися, що Бог руками Свого мужа пророка Іллі та руками наверненого народу дасть їм належну заплату за їхній гріх. Але вони були настільки перемучені й без найменшої надії, що спаде вогонь на Ваалів жертвник, що ще й менше надіялися на те, щоб спав огонь з неба на Господній жертвник. Вони міркували собі, що коли Ваал не вислухав протягом цілого дня сотень його жерців, то як вислухає Господь одного Іллі в такий короткий час перед заходом сонця. Вони думали, що ось-ось сонце зайде, і Бог піде спати, і з Іллієвого виклику нічого не буде. Вони не вірили в правдивого, вічно живого Бога, Який не втомлюється, Який не спить, Який пильнує Своє створіння день і ніч, Який є Дух і Життя. Во коли б вони мали хоч крихіточку віри в живого Бога, то вони покаялися б у своїх гріхах і навернулися б з фальшивої релігії ідолопоклонства до Господа Бога — Творця неба і землі, Творця людей.

Але мимо такої великої безнадійності безвірників Божий вогонь з неба спав на жертву і по-

жер жертву, дрова, каміння, порох і воду в рові довкола жертвника. Вогонь спав у відповідь на коротку молитву, яку приніс у час хлібної жертви Божий пророк Ілля. Вогонь Божий спав на жертву, бо на горі Кармель був проповідник — вірний Божий муж, який хотів з цілого серця слави Божої, звеличення Його святого ймення та навернення свого народу від ідолів до живого Бога.

Вогонь Божий спав на жертвник, бо на горі Кармель був народ, який прийняв виклик пророка Іллі і зібрався великим числом. Народ цей хотів пізнати правду. Народ хотів зрозуміти глибину змісту духовного життя. Народ хотів прийняти непохитну, тверду й кріпку основу для свого життя й перестати скакати на двох гілках і перестати кульгати на два боки. Народ хотів побачити достеменну евіденцію правдивості віри і свідчення Іллі, що є живий і правдивий Бог, Який любить людей і бажає їм блаженства у житті на землі й у вічності. Богові не є мила смерть грішника. Він любить милувати. Він хоче, щоб народ навернувся і жив під могутніми крильми любови всемогутнього Бога. Народ хотів пізнати того правдивого Бога і служити Йому Одному всім серцем своїм і всім своїм єством.

Господній вогонь спав на жертву, бо на горі Кармель був Бог, Який хотів навернення народу від ідолів до Нього і покаєння людей у їхніх гріхах, щоб вони перестали служити гріхові, але щоб жили в праведності блажен-

ним життям. Тому Бог простягав Свої руки до непокірного народу, веденого сліпими провідниками, нерішучими керівниками, та самообманеними вааловими жерцями, велика частина яких служила Ваалові й вела народ до загибелі тільки за пусту наживу, яку давала їм лукава цариця Єзавель. Бог простягав Свої святі руки до Свого народу, як добрий Батько, Який любить і милує Своїх дітей, навіть тоді, коли вони є в блуді й живуть у темряві, і Він бажає їх благословити, щоб їм жилося добре на землі.

У такий страшний час найбільшого відступлення народу від Бога, в час масового ідолопоклонства, стається нечуване в світі, незрозуміле людям, непояснене природно, неповторне в історії надприродне чудо: З неба спадає вогонь на жертву і пожирає і жертву, і дрова, і каміння, і порох, і воду у відповідь на щиру, гарячу й коротку молитву Божого слуги Іллі, який знав живого Бога, чув Його голос, промовляв у Його ймення до народу і до царя, і який служив Йому вірно mimo переслідувань і важких перешкоджань зо сторони противників Божих (1 Цар. 18:36-38).

І ось, по цьому ми читаємо в Біблії історичної ваги запис: „І побачили це всі люди, та й попадали на обличчя свої й говорили: „Господь, — Він Бог, Господь, — Він Бог!“ (1 Цар. 18:39). У дуже подібний спосіб невірний Хома, побачивши відцвяшні рани на руках і на ногах Христа й списову рану в Його боці, впав перед Ним

і сказав: „Господь мій і Бог мій!” (Ів. 20:28).

Евіденційна сила того наочно-го безперечного феноменального надприродного чуда була потужною спонудою для всіх людей на горі Кармель прийняти Господа за Бога, поклонитися Йому і визнати Його своїм Богом прилюдно. Специфічні обставини, в яких жив Ізраїль, і специфічний його духовний стан вимагав специфічного чуда, яке мало свою важливу мету до осягнення.

Мойсеєва проблема в Єгипті була викликати досить довір'я в народі до свого посланництва визволити свій народ з єгипетської неволі. Проблема Іллі була визволити народ з духовної неволі фальшивої релігії служіння мертвим богам, повернути його і спонукати не лише довір'я до себе, але й саму віру в живого Бога. Евіденційна вагомість чуда Іллі була набагато більша від чуд Мойсея, які він чинив перед виходом Ізраїля з Єгипту, а особливо ті три чуда, якими він спонукав довір'я поневоленого народу до свого провідника. Безперечно, проблема народу на горі Кармель за днів Іллі була набагато важча, — вона була духовного порядку. Тому Ізраїль на Кармелі бачив одно з найбільших чуд, вчинених у природі. Він отримав найсильнішу з евіденцій існування живого Бога, Який має спілкування з людьми, слухає їхні молитви і відповідає на їхні прохання. Народ за днів Іллі поклонився Богові, визнав Його своїм Богом і покався в своїм ідолопоклонстві всупереч жорстокому

правлінню цариці Єзавелі, яка насильством прищеплювала й насаджувала ідолопоклонську релігію Ваала в Ізраїлі. Це була найбільша духовна перемога над силами лукавого в історії ізраїльського народу.

Не так виглядала справа за днів Христа. Моральне зіпсуття проводу і духовний занепад народу були в таких великих розмірах, що хоч люди бачили набагато більші чуда з сильнішою евіденційною вагою все-таки вони не тільки не покалися в своїх гріхах, але й не прийняли Господа Ісуса Христа. Настав час, коли в самій найкритичнішій хвилині своєї історії, вони відкинули свого Месію, свого Спасителя, свого Рятівника й Опікуна свого — Сина Божого, Господа нашого Ісуса Христа.

Тому-то й Христос сказав про них ті дуже важливі слова: „Коли б Я серед них не вчинив був тих діл, яких не чинив ніхто інший, то не мали б гріха. Тепер вони бачили, — і зненавиділи і Мене, і Мого Отця” (Ів. 15:24). В тих словах слід завважити те, що Христос звертає увагу на Своє Божественне походження, на Свій спеціальний прихід у людському тілі, а найважливіше, Він вказує на Свої діла — чуда, яких не чинив ні Мойсей, ні Ілля, ні ніхто інший з пророків чи мужів Божих у минулому. Хоч евіденційна сила Божественного походження Його та Його чуд була набагато більша, вони все-таки не прийняли Господа слави, Князя спокою.

(Далі буде)

ВІРНІСТЬ ДО СМЕРТИ

“Будь вірний до смерти, і Я тобі дам вінця життя!” (Об'яв. 2:10).

До дому молитви в часі Богослуження (це було під час війни в одній із країн) вдерлися солдати ворожої армії. Їхня жорстокість була всім знана, і ніхто не очікував пощади.

Солдати зірвали зо стіни картину з зображенням Христа у терновому вінку, кинули її біля дверей і наказали протягом десяти хвилин звільнити приміщення. Тих, що залишаться, погрожували розстріляти. Врятуватися міг тільки той, хто за вимогою солдат плюне на картину і по ній вийде надвір.

Гаятися було небезпечно. Солдати вже відраховували: дев'ять...вісім... сім...

Напруження зростало. Спочатку почувались боязкі, а тоді настійливі пропозиції.

— Це тільки картина, а не Сам Христос, — наближаючись до виходу, говорили деякі.

Чоловік переконував дружину:

— Чому гинути обом? Іди, нехай хоч ти виховаєш дітей.

Шість... п'ять... чотири... Утворилася черга. Не дивлячись плюнувши, люди виходили.

Три... дві...

І тут, розштовхуючи ганебну чергу, над обплюваною картиною схилилась чотирнадцятирічна дівчина. Тремтливими рухами вона стала рукавом витирати картину, а тоді поцілувала її. Кулі з автомата притиснули дівчину до картини, і вона безрадно

розплаталася перед натовпом, що не встиг навіть опам'ятатись. Кров її розпливлася по картині. Ніхто більше не плював, нікому більше не загрожувала смерть. Солдати, ніби задовольнившись видовищем, залишили приміщення.

Як міцно любила Христа ця дівчина!

У сусідній Церкві, довідавшись про цю подію, захвилювались. І недаремно. Незадовго і до них на Богослуження прийшли два солдати.

— В домі молитви може залишитися тільки той, хто готовий понести відповідальність за свої переконання, — наказали солдати.

На жодну картину не треба було плювати. Можна було звичайно вийти. Солдатам довго не прийшлося чекати. Зала спорожніла протягом рахованих хвилин. На своїх місцях залишилось душ десять, в тому числі і пресвітер.

— Діти, що потрібно вам від нас? — запитав він.

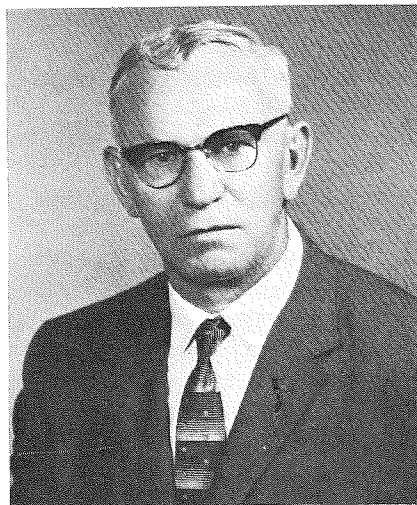
— Ми — діти віруючих батьків і просимо вас: помоліться за нас...

— Чому ж тоді треба було розганяти віруючих?

— А ми їх не розганяли. Ми просто не бажали, аби за нас молилися лицеміри.

Як важливо бути вірними Господу в усіх обставинах!

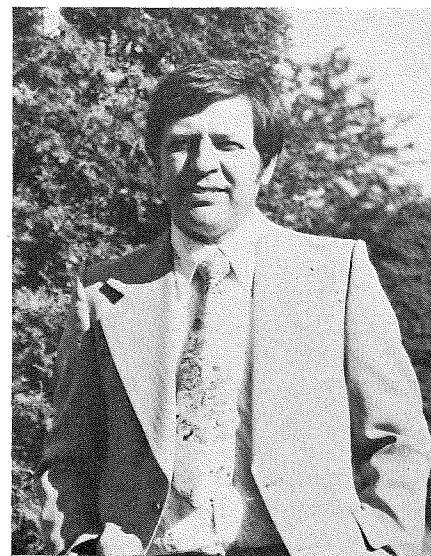

Паст. Г. Домашовець

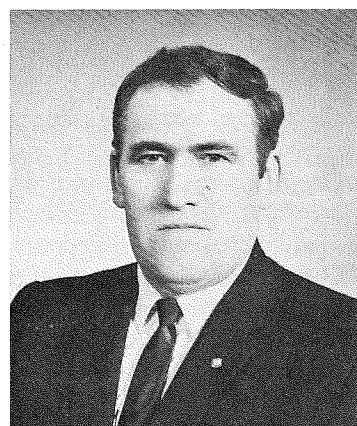
Паст. М. Бездітко

А. Беркута

А. Коцєпула

Я. Билєнь

Д. Колішко

О. Бодрук

О. О. Бодрук

АТЕЇЗМ БЕЗ МАСКИ

(Закінчення)

Д-р І. Беркута,
гол. редактор

По другому боці науки

Головною своєю перевагою атеїзм вважає те, що він нібито оснований не на якихось застарілих вченнях, а на точних наукових даних. У дійсності ж пропаганда атеїзму ведеться зовсім не ради торжества науки і не науковими методами, а ради використання почуття народу для досягнення політичних цілей.

Мета науки — вивчати і досліджувати все їй незрозуміле. Ате-

їзм же питання щодо Бога та духовного світу не вивчає, не досліджує, а просто відкидає. Гірше того, забороняє це робити іншим, змушуючи прийняти його погляди за єдино незаперечну істину. Руйнуючи авторитет релігії, він ставить себе на її місце. Це є найнижче розуміння природи речей, якщо тільки можна назвати атеїзм розумінням. Це не є світогляд, а відсутність всякого світогляду. „Науковий атеїзм” стоїть зовсім по другому боці науки.

Нам ходить тут не про саму тільки критику противника релігії, а й про причину, що принесла недолю для нашого народу і краю. Справа в тому, що атеїзм оголосив монополію на виховання й освіту громадян у душі власного „наукового” світогляду, базованого нібито на підставових аргументах, що наука суперечить вірі в Бога. При цьому антирелігійна пропаганда поводить ся за правдою далеко не сумлінно. Кожна книжка чи стаття антирелігійного змісту неминуче містить у собі фальсифікацію, зокрема коли це стосується Святого Письма.

Ми не спроможні на кожному кроці ловити в нечесності, та, зрештою, це й зайве. Вистачить для прикладу розглянути, хоча б в уривках, авторитетну працю Белецького Олександра Івановича, дійсного члена Академії наук УРСР та члена-кореспондента

Академії наук СРСР. Тим важливіше, що написана вона за завданням офіційних чинників, до того ж не так давно, десь у 1961 році. Праця ця виділяється своєю докладністю та ясністю викладу.

„Деякі завваги з приводу атеїстичної літератури останніх років”, — такий заголовок цієї праці. Поважний підхід до справи, чесність і щирість автора роблять велику послугу правді, особливо враховуючи те, в яких умовах треба було йому виконати поставлене завдання.

„За дорученням ЦК КПУ, — пояснює автор, — мною були розглянені книжки, брошури і статті по антирелігійній пропаганді в загальній кількості 18 книжок, 41 брошура та 62 газетні статті. У ЦК КПУ мені було запропоновано наполегливо свої думки про нашу антирелігійну літературу висловити зо всією певністю і рішучістю.

Повинен сказати, що докладне ознайомлення з досить численною антирелігійною літературою привело до слідуючих висновків:

1. Ця література вражає найперше своєю неймовірною відсталістю, в ній можна знайти багатенно тверджень, що висловлювались у науці 100-150 і більше років тому і після того давно вже рішуче відкинутих.

2. У багатьох випадках справа стоїть ще гірше: тут виявляємо масу найгрубіших перекирвань фактів і зовсім явних вигадок.

3. Автори багатьох антирелігійних творів виявляють потрясаюче неуцтво часто в самих за-

гальних елементарних питаннях; останнє, між іншим, пояснюється зокрема і тим, що між численною кількістю людей, які пишуть на антирелігійні теми, нема ні одного не тільки видатного, але й просто звичайного вченого (про „професорів” Раковича і Рожицина ми скажемо окремо).

Думасмо, що все викладене переконливо підтвердить наведену нашу оцінку.

Як я вже зазначив, мною розглянено понад 120 книжок і статей по атеїстичній пропаганді. Недивлячись на такий достаток літератури, завваги, що стосуються до неї, можна звести до декількох пунктів, бо переважна кількість цих брошур і статей сумлінно повторюють одна одну. Часом „сумлінність” ця буває справді разуючою. Наприклад, Гурев (див. прикладений список № 14) на 9 сторінці текстуально повторює Ярославського, Рожицина, який у свою чергу не залишається в боргу і в іншому місці № 16 також дослівно повторює Ярославського.

Подібних „запозичень” багато в різних статтях і книжках виявлено, багато десятків, причому виявлено попутно, так як я не мав на меті установити ступінь самотності перегляненої літератури.

Основні свої завваги дозволю собі згрупувати так:

1. Чи воскресав Христос?

Це основне питання всієї релігії, всієї філософії, всіх наук, що стосуються людських поглядів,

бо воскреснути міг тільки Бог. Отож, питання воскресіння — це питання про те — чи є Бог?

Не дивно, що майже всі твори антирелігійної літератури зупиняються на воскресінні і всі вони, як кожному відомо, відповідають на це питання заперечно. Цю відповідь вони дають настільки вперто, що у багатьох читачів нашої атеїстичної літератури склалось враження, ніби справді жодна інша відповідь не можлива.

Вони, очевидно, і не уявляють, що після найважливіших відкриттів (про них мова буде далі) факт воскресіння Христа визнав наприкінці свого життя не хто інший, як Фрідріх Енгельс.

Саме до перевидання своїх творів він пише (про Штрауса): „Найновіше Каппадокійське відкриття зобов'язує змінити наш погляд на деякі, нечисленні, але найважливіші події світової історії. І те, що видавалося раніше вартим уваги лише міфологів, повинно буде віднині притягнути увагу істориків. Нові документи, підкорюючі скептиків своєю переконливістю, говорять на користь найбільшого з чуд історії, про повернення до життя Того, Хто був позбавлений його на Голгофі”.

Щоправда, ці стрічки Енгельса зосталися в нас не знаними ще тому, що вони ні разу не були перекладені на російську мову в виданнях Маркса й Енгельса.

За Каппадокійськими відкриттями, що переконали навіть Енгельса, надійшла ще низка відкриттів, до того не менше, а на-

віть „більше важливих”. Для них буде присвячений окремий параграф.

Але вернімося до радянської атеїстичної літератури. Основою для наших заперечувачів воскресіння служить, як вони переконують, відсутність свідчення про воскресіння.

Як же в дійсності стоїть справа? Чи справді такі свідчення відсутні чи вони все-таки існують?

Один з авторів, що найчастіше виступають, якийсь Дулуман, заявляє: „Того часу, коли за вченням церковників повинен був існувати на землі Христос, жило багато вчених і письменників: Йосип Флавій, Остін Тіверіадський, Пліксіт, Сенека та інші, проте вони ні слова не говорять про Христа”.

Я навіть цитату саме з Дулумана не тому, що вважаю його найавторитетнішим дослідником даного питання, а тому, що він дослівно процитував тут якогось Кандидова, який у свою чергу переписав ці стрічки в Раковича (див. № 19, що знову ж таки взяв їх у Шахновича № 25), який майже дослівно повторив Ярославського (№ 51), тобто це загальна думка наших атеїстів.

Щоправда, подекуди зустрічаються невеликі варіації: наприклад, якийсь Соколовський (№ 43) до перерахованих Дулуманом стародавніх письменників додав Ліберія Сулія, а Рожицин і К. Тарноградський (№ 29) — Таціта і Валандія. Цим вичерпується перелік стародавніх письменників, які за твердженням на-

ших антирелігійників жили в той період і нічого не писали про Христа.

Чи це так?

Тут відповідає правді тільки одне. Про Христа дійсно не писали ні Остін Тіверіадський, ні Ліберій Сулія, ні Валандій, але не писали з тієї причини, що цих стародавніх письменників (як їх називають у нашій антирелігійній літературі) ніколи не було в природі...

Та, крім них, наші антирелігійники згадують ще Йосипа Флавія, Плінія Старшого, Сенеку, Таціта. Вони, як говориться в антирелігійній літературі, також нібито не залишили жодних свідчень про воскресіння Христа. Чи це так?

Розпочнемо з Й. Флавія, його свідчення чи, навпаки, відсутність свідчень особливо важливі: Флавій, як відомо, один з найбільш надійних історичних свідків. Карл Маркс говорив, що „достовірна історія може писатись лише на підставі таких документів, як твори Флавія та рівноцінних їм”.

Крім того, Флавій за часом свого життя також міг бути в курсі подій, описаних в Євангеліях. Накінець, Флавій не був послідовником Христовим, а тому в нього нема підстави очікувати будь-яких перебільшень, вигідних для християн.

Чи дійсно Флавій не говорить про воскресіння? Для тих, хто це заявляє, належалося б хоч раз у житті бодай побіжно заглянути до його уривків, що вийшли в радянському виданні АН СРСР,

на додаток, вийшли тільки три з лишнім роки тому. Там чорним по білому написано:

„Того часу виступив Ісус Христос — людина глибокої мудрости, якщо тільки правильно назвати Його людиною, творця чудесних діл; коли за доносом провідних у нас людей Пилат розп'яв Його на хресті, захиталися ті, які вперше Його полюбили. На третій день Він знову з'явився до них живий”.

Як же це в'яжеться з заявами і запевненнями, що Флавій ні словом не згадує про Христа? Чи зробимо невелике застереження. Одного часу (щоправда, недовго) свідчення Флавія було поставлене під сумнів, але це було майже 100 років тому. Ще на початку 70-х років минулого віку незаперечно доведено безпідставність таких сумнівів. Справа стоїть так: спочатку були відомі лише два варіанти рукопису Флавія. В одному з них слова: „На третій день Він знову з'явився до них живий” — були, а в другому варіанті — не були.

На цій підставі Баур, а тоді його послідовники вирішили, що в першому, повному варіанті, цитовані слова були пізніше вписані християнами. Так виникла легенда про інтерполяції у Флавія. Однак, більш тверезий аналіз та особливо пізніші знахідки ще третіх варіантів привели до зовсім іншого висновку: розходження між першим і другим варіантами пояснюється не пізнішою впискою в першому, а загубленням частини сторінок у другому варіанті...

Та остаточний удар сумнівам щодо автентичності свідчення Флавія нанесла, як згадувалося, знахідка ще 3-х варіантів його твору. Вияснилося:

1. що всі вони містять свідчення про воскресіння;

2. що всі вони написані однією і тією ж рукою, до того ж тією самою, якою написані і раніше розглянені два варіанти;

3. що всі 5 варіантів написані рукою самого Флавія;

4. що, накінець, найперший варіант, той, в якому, як думали, були зроблені пізніші вставки, — справді був найстарішим з-поміж усіх.

Тепер ніхто з вчених уже не повторює припущення про пізніші вписки у Флавія. Той же, хто продовжує це робити, доводить, що він відстав на роки 90".

Академік Белецький посилається на тринадцять історичних джерел, що стверджують дійсність Христового воскресіння. Наведемо два із них.

„12. Грек Гормізії, що займав офіційну посаду біографа правителів Юдеї, в тому числі і Понтійського Пилата. Його відомості заслуговують на особливу увагу з двох причин: по-перше, вони містять надзвичайно багато надійних даних по історії Палестини і взагалі Риму, і лягли в основу історії Юдеї, по-друге, Гормізії різко виділяється своєю манерою викладу: це людина, здавалося б, не здатна піддаватися будь-яким враженням, дивуватися, захоплюватися й оповідаючи про все, за окресленням

відомого історика академіка Желебева „з безсторонньою точністю фотографічного апарата”.

Свідчення Гормізії цінні тим, що він також у момент воскресіння Ісуса Христа знаходився близько від того місця, супроводжуючи одного з помічників Пилата. Крім того, важливо додати ще одну обставину: Гормізії спочатку був сильно наставлений проти Христа і, як він сам говорить, умовляв дружину Пилатову не стримувати чоловіка від смертного вироку Христу. До самого розп'яття він вважав Христа обманщиком. Тому він з власного бажання пішов уночі перед воскресінням до гробу, сподіючись переконатися в тому, що Христос не воскресне і тіло Його назавжди зостанеться в землі. Та вийшло інакше: „Наблизившись до гробу і знаходячись на півтора кроків від нього, — пише Гормізії, — ми побачили при слабкому світлі ранньої зорі сторожу біля гробу; два чоловіки сиділи, решта лежали на землі.

Було дуже тихо. Ми йшли поволі і нас випередила сторожа, що йшла до гробу змінити ту, яка знаходилася там від вечора. Потім раптом стало дуже ясно. Ми не могли зрозуміти звідки це світло, але незабаром побачили, що воно походить від сяючої хмари, що рухалася вгору. Вона спустилась до гробу і над землею там показалась людина, ніби вся була із світла.

Тоді почувся ніби удар грому, але не на небі, а на землі. Від цього сторожа, що знаходилася біля гробу, в страху схопилась,

а тоді попадала. Того часу до гробу праворуч від нас стежкою йшла жінка. Вона раптом закричала: „Відкрилось! Відкрилось!” І в ту ж мить ми побачили, що дійсно, дуже великий камінь, що лежав на гробі, ніби сам собою підійнявся і відкрив гріб. Ми дуже перелякались. Потім, через якийсь час, світло над гробом зникло і все стало таким як звичайно. Коли ми після всього цього наблизились до гробу, виявилося, що там уже нема тіла, похованої в нім людини.

Свідчення Гормізії цікаві ще з іншого боку. Він пише, що незадовго до страти Христа в Юдеї повинні були чеканити монету з великим зображенням Кесаря з одного боку і маленьким з другого — Пилата. В день суду над Христом, коли дружина Пилата послала до нього (як це оповідається в Євангелії) людей, через яких вона переконувала не виносити смертного вироку Христу, вона в останньому листі до чоловіка запитала його: „Чим ти викупиш свою провину на землі, якщо виявиться, що осуджений тобою — дійсно Син Божий, не злочинна людина?” Пилат відповів: „Якщо Він Син Божий, не злочинна людина, то коли Він воскресне, перше, що я зроблю — буде заборонено чеканити монети зображення на монетах, доки я живий”. (Треба пояснити, що бути зображеним на монеті, вважається в Римі надзвичайно високою честю).

Свою обіцянку Пилат дотримав, коли було доведено, що Христос воскрес, — Пилат справді

заборонив зображати його на монетах. Це повідомлення Гормізії ствердилось речевими доказами. Із римської нумізматики відомо, що в Єрусалимі того часу були виготовлені (монети) з зображенням Кесаря на одній стороні, але без зображення Пилата на другій стороні.

13. Сірієць Єйцу, відомий лікар, близький до Пилата і лікував його. Свідчення Єйцу так само великої ваги. Перше всього Єйцу відноситься до числа найвидатніших людей свого часу. Визначний популярист на Сході, а потім у Римі, він зоставив твори, що склали цілу епоху в науці. Недаремно історики науки, в тому числі відомий американський прогресивний вчений Кігерист, вважають, що Єйцу за незаперечним правом займає місце, як лікар, поруч з Гіппократом, Цельсом, Геленом, а як анатом — поруч з Леонардо да Вінчі та Везалієм. Тільки мало знана мова, в якій він писав, перешкодила для його визнання.

Далі важливо те, при яких обставинах Єйцу спостерігав описане ним. За дорученням Пилата, він звечора напередодні воскресіння знаходився поблизу гроба разом з п'ятьма своїми помічниками-сірійцями, що завжди супроводили його. Він же був і свідком похорону Христа, в суботу він двічі оглянув гріб, а ввечері, за наказом Пилата, відправився сюди з помічниками і повинен був перебути тут ніч.

Знаючи пророцтво щодо воскресіння Христа, Єйцу та його помічники - медики цікавилися

цим і з кута зору природознавців тому, все пов'язане з Христом і Його смертю, пильно досліджували. Цілу ніч перед воскресінням вони пильнували по черзі. Увечері його помічники лягли спати, але незадовго до воскресіння прокинулись і стежили за тим, що відбувалося в природі.

„Ми всі лікарі, сторожа та інші, — пише Єйцу, — були здорові, бадьорі і почувалися так, як завжди. У нас не було жодних передчуттів. Ми зовсім не вірили, що померлий може воскреснути. Але Він дійсно воскрес і всі ми бачили це власними очима”. Далі йде опис воскресіння.

Свідчення Єйцу важливе ще тому, що він був надзвичайним скептиком, надто недовірливим та обережним. У своїх працях він завжди повторював вираз, що став потім приказкою на Сході: „Чого я сам не бачив — те вважаю казкою”. Проте він цілком переконався в дійсності воскресіння...

Ми вказали 13 джерел (не рахуючи Йосипа Флавія), що містять абсолютно безсумнівні, вповні надійні свідчення, де говориться, що Христос дійсно воскрес. Для стислості обмежимося лише переліком решти джерел: 14. Єлифан Африкон; 15. Євсеній Єгипетський; 16. Сардоній Пенідор; 17. Іполіт Македонянин; 18. Аніан Олександрійський; 19. Юарій, що ввійшов до літератури під ім'ям Псевдо-Деклетіана; 20. Сиберій Грек; 21. Ісаак Єрусалимський; 22. Осія Мануест; 23. Авксіан Граматик; 24. Амлоній старший; 25. Філастригін

Єрусалимський; 26. Константин Кірський та інші.

Це далеко не всі свідки, а тільки ті, що жили в часи Христа, до того ж знаходилися в Єрусалимі чи безпосередній близькості до нього і були самовидцями самого воскресіння...

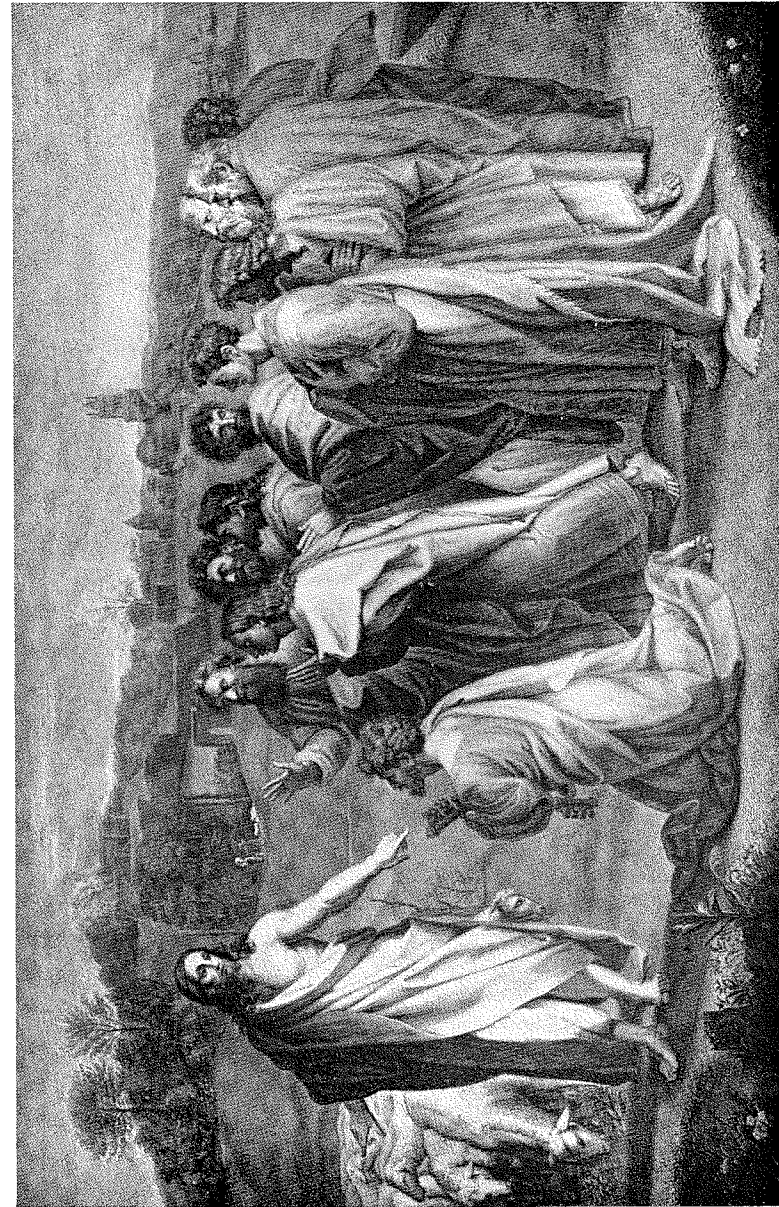
Крім цього, можна було б назвати десятки авторів, які не були самі свідками воскресіння, але чули про нього від їхніх сучасників, від батьків, старших родичів, знайомих і т. д. Між цими авторами також є видатні письменники давнини, твори яких міцно ввійшли до фонду історичної науки. Вистачить пригадати із них, наприклад, Таціта.

Надзвичайно знаменно, що низку свідчень про воскресіння ми знаходимо в єврейських авторів того часу, хоч цілком зрозуміло, що євреї могли бути схильними всіяко промовчувати факт воскресіння.

Між єврейськими письменниками того часу, що прямо говорять про воскресіння, знаходимо таких надійних авторів, як Уріота Галілеянин, Ганон Месопотамський, Шербрум — батько, Фернан із Сарепти, Манакія — лікар, Навій, Антіох, Маферкант...

Беручи загалом, за підрахунками найбільшого знавця римської історичної літератури академіка Пегушіна, число вповні надійних свідчень про воскресіння перевищує 210, за нашими підрахунками це число ще більше, воно перевищує 230...

Глибоко знаменний один факт: антирелігійники завжди незмін-

Апостоли — самовидці воскреслого Христа.

но ухилялися від диспутів з поважними вченими на тему про воскресіння. Так, в одному тільки Харкові, наскільки я пригадую, тричі виникала ідея диспуту атеїстів з академіком Бузескулом і один раз із Петушином, але в усіх випадках пропозицію про диспути антирелігійники відхиляли.

У Ленінграді спілка безвірників не відважилась на диспути з академіками Тарле, Ростовцевим, Корєєвим, Успенським і членом кореспондентом АН Гревсом.

У Москві не відважилися дискутувати з академіками Грековим і Граціанським та членами кореспондентами Єгоровим і Гот'є, в Одесі — з професором Варнек. У Дніпропетровську — з професором Пархоменком.

У мене назавжди залишиться в пам'яті одна картина. В 1920-х роках жив у Харкові найвидатніший у всьому світі знавець історичної літератури, славетний дослідник античності, член багатьох академій світу В. П. Бузескул. Він виступив майже з чотирьохгодинною лекцією на тему про воскресіння. Лекція призначалась для вчених, але доступ на неї був вільний (відкритий) і тому на лекцію прийшли всі віруючі та більшість членів спілки безвірників.

Належить оповісти про самого Бузескула: свого часу він, за його власним признанням, ставився скептично до Євангельських оповідань і був повний сумнівів, та згодом, в міру глибшого вивчення історичних джерел і, особ-

ливо під впливом зроблених ним відкриттів, переконався в правдивості воскресіння і цьому переконанню zostався вірний — „не знаходячи підстави змінити його”.

У своїй лекції, про яку йшла мова, академік Бузескул перерахував до найменших подробиць всі підстави для сумнівів щодо воскресіння, а тоді навів усі докази проти цих сумнівів. Як тепер пам'ятаю, яке невідпорне враження справили ці доводи на присутніх і в першу чергу на членів спілки безвірників. На початку відчувалося, що вони „киплять” і з нетерпінням пориваються „до бою”, але поступово обеззброєвані все новими аргументами на користь воскресіння вони зовсім притихли. Коли ж лектор закінчив, ніхто не зміг заперечити йому ні одного слова.

Як легко можна бачити, для твердження (на кожному кроці, що зустрічається в нашій антирелігійній літературі), нібито воскресіння Ісуса Христа не засвідчене історичними пам'ятниками — для такого твердження потрібні, м'яко висловлюючись, — надзвичайно велика сміливість і надзвичайно мала порядність”.

2. З історії питань

У цьому розділі автор дає характеристику тих, що очолили антирелігійну пропаганду і формують її.

Хто вони, „прогресивні вчені”, що ралтом відкрили відсутність Бога у всесвіті? На чому ґрунтується їхня „ідеологія”, що прово-

кує на відступництво людську душу? Методи антирелігійної літератури?

„Надзвичайно дивно, — продовжує автор, — що серед наших антирелігійників ніколи не було не тільки великого дослідника, а й взагалі ні одного вченого, навіть звичайного.

Хто були наші провідні антирелігійники? Губельман під псевдонімом Ярославського, Шнейдер — Румянцева, Фрідман — Кандідова, Едельштейн — Захарова, Ракович — Скворцова, Шахнович — Степанова.

Що можна сказати про них, як про дослідників?”

Тут іде довгий перелік помилок, перекручень і небелиць „вченого” Ярославського.

„У нашумілій книжці Ярославського „Біблія для віруючих і невіруючих”, — читаємо далі, — ми виявили 197 помилок. А він був керівником, спеціалістом по атеїзму.

Та, можливо, його послідовники були ліпшою вдачею?

Характеристика цих послідовників для нас полегшується тим, що відносно багатьох із них ми можемо навести відгуки, що з'явилися (щоправда, з іншої причини) у пресі.

Румянцев — „шарлатан, що видавав себе за вченого, абсолютний неук, безчесна в усіх відношеннях людина”, — так характеризує його „Правда”. „Пройдисвіт у науці, що дозволяє собі називатися вченим, неправдомовець і наклепник”, — писала про нього „Літературна газета”.

Кандідов — „людина, що називалася вченою, людина, що називалася науковим працівником, після перевірки виявляється абсолютним неуком і дрібним шахраєм. Для кандідових не місце в нас”, — зазначувала „Правда”.

Захаров — „цей суб'єкт, що представив плутану купу насмиканих виписок, перемішаних з власними безглуздими вигадками, претендував на науковий ступінь”, — читаємо в газеті „Культура і життя”.

Ракович — „може видатися дивним, що дисертація Раковича, нижча будь-якої критики, була визнана вартою наукового ступіня. Однак, справді нічого дивного тут не було, коли врахувати, що „визнали” її судді, які належали або до рідні, або до приятелів винахідливого дисертанта”, — читаємо в „Ізвестіях”.

Шахнович — „важко поважно віднести до праці Шахновича, що відзначає в її автора відсутність найелементарніших відомостей у вибраній ним галузі”, — писала „Літературна газета”.

Рожицин — „жодного значення не можна визнати за досліданнями Рожицина”, — писав академік Порунський у „Віснику Московського університету”.

Не будемо докладно зупинятися на пересичених анекдотичними місцями (найбільш відомих із сучасних антирелігійних книг) у творах Ланцмана і Шенкмана”.

Після аналізу методів антирелігійної літератури та прикладів із газет, автор закінчує: „Це тільки невелика частина свідчення чогось подібного”.

Чи ж після такого „вияснення” антирелігійники зробили відповідні висновки і відмовилися від поширення обману?

Неправда надто міцно осіла в ідеології, пресі, літературі і самих носіях атеїзму. Неправда, очевидно, найхарактерніша й основна риса атеїзму.

Оскільки неправда — продукт нелегкотравний, до неї додається посилена порція пропаганди. Пропагандна ефективність забезпечена розгалуженням численних урядових органів, обов'язком яких є придушувати всякий прояв свободи: свободи усного слова, свободи друку, свободи зібрань, свободи вільного обміну думкою, свободи культурних об'єднань, свободи релігії, свободи будь-якої опозиції офіційній лінії.

Певна річ, офіційно і відкрито оголосити безправ'я не зручно і не можна. Навпаки, прилюдно атеїзм обстоює всі права людини, записані в конституції. Тож машина придушення в основному діє прикрито і потаємно. Вираз М. Горького: „Людина! Це — прекрасно! Це бринить... гордо! Треба шанувати людину!” — прийнятий пропагандою за афоризм, справді є гіркою іронією на дійсність. Атеїзм — це спотворене відображення дійсності. Він породив численні якості зла і прискорює їхній прогрес. У невідцензурному журналі „Віче” редактор В. Осіпов відважився голосно їх назвати:

„...Наш моральний стан залишає бажати багато кращого. Епідемія п'янства. Розпад родини.

Разючий розрив — хамства і вульгарности. Втрата елементарних уявлень про красу. Розгул матірщини — символ братства і рівності у хліві. Заздрість і доноси. Наплювательське ставлення до праці. Злодійство. Культ хабара. Дворушництво як метод соціальної поведінки. Невже все оце ми?...”

Там, де зарозуміла людина сама займає місце Бога, виявляються її власні низькі інстинкти. Спроба через віру в людину створити на землі рай, закінчується, як правило, кризою і катастрофою.

„Ми відчуваємо, — підсумовує журнал „Тайм” від 2 квітня 1975 року результати науково-психологічної конференції, присвяченій аналізу людської природи, — неминучість важливих змін у світі ідей. Науковий досвід, що панував у минулому, повинен бути цілковито переглянений. Ми бачимо тепер, що наша певність у тому, що людина може керувати світом, знаходиться в сумному стані. Технологія вичерпує скарби землі і виявляється дуже небезпечним союзником. Можливість прогресу шляхом наукового знання поставлено під сумнів. Навіть еволюціоністи поділяють нашу тривогу, бо надія на те, що „надлюдина” зробить порядок у світі ідей, не виправдалась”.

Останнє слово належить Богові:

„Чого люди бунтуються, а народи задумують марне? Земні царі повстають, і князі нараджуються разом на Господа та на Його Помазанця...”

А тепер — помудрійте, царі, навчіться ви, судді землі: Служіть Господеві зо страхом, і радійте з тремтінням! Шануйте Сина, щоб Він не розгнівався, і щоб

вам не загинути в дорозі, бо гнів Його незабаром запалиться.

Блаженні усі, хто на Нього надіється!” (Псал. 2:1-2, 10-12).

Д-р І. Беркута

У світі цікавого

ПЕРШИЙ ДАЛЬТОНІК

Як свідчить історія, в давнину відкриття робилися просто й легко: залазить, скажімо, Архімед у ванну (потреба чисто життєвська), раптом вискакує звідти з криком: „Еврика!” — і має закон про занурене в рідину тіло. Спостерігає Ньютон, як падає яблуко (дослід далеко не лабораторний) — і вчений світ ошчасливлений законом про всесвітнє тяжіння.

Не тяжче було й Дальтону. Річ у тім, що ця людина була не лише славетним фізиком і хіміком, а й великим любителем полуніць. А вони, це вчений знав напевно, ростуть у чудових англій-

ських лісах. Якось Дальтон сам зібрався по ягоди і, ретельно обстежуючи галявину за галявиною, дивувався: куди ж це поділися полуніці?

Рядовий любитель ягід, подивувавшись, пішов би додому, але вчений не зник залишати питання без відповіді. Розмірковуючи над ним, хімік дійшов висновку, що винні не полуніці, а його очі, які просто сліпі на червоний колір.

Отак і був відкритий дальтонізм, а сам Дальтон став першим офіційно зареєстрованим дальтоніком Європи.

СІЙ НА РОДЮЧИЙ НИВІ

Мудрець сказав:

— Як хтось хоче зробити добро іншій людині, то мусить насамперед обізнатися з нею, так само як селянин, перше ніж кидати в борозни зерно, мусить пересвідчитися, чи це родюча земля.

Люди незвичайної долі

МЕССІНГ

Вольф Мессінг народився напередодні двадцятого століття. Він об'їздив усю земну кулю. Прожив незвичайне життя. Але найголовніше в ньому — його дивовижний, надзвичайно рідкісний дар.

Не раз приходилося йому доводити цей феномен перед вченими і громадськими діячами, які перевіряли та досліджували його і не могли натрапити на відповідне пояснення.

Послухаємо, що оповідає сам Мессінг у своїй статті "Безпосереднє пізнання":

"Я розповідатиму про явища, надзвичайно важко поясненні, рідкісні, але тим не менше такі, що реально існують. Нема навіть, по суті кажучи, більш-менш слушних гіпотез, що якось би пояснювали їх. Над ними дуже мало працювали об'єктивні й серйозні вчені. Ті гіпотези, що їх у порядку обговорення висуваю, можуть пояснити лише окремі випадки. А все інше лежить у галузі невідомого, недослідженого.

Почну з фактів.

Одного разу, ще в тридцять роки, в Польщі прийшла до мене на прийом молода жінка. Прийшла як до людини, що вміє читати думки, передбачати майбутнє, знає те, що сховане від інших.

Вона дістала фотографію чоловіка де-що молодшого за неї, що мав явну родинну схожість з нею.

— Мій брат, — пояснила вона. — Два роки тому поїхав у З'єднані Стейти. Шукає щастя. І відтоді жодного слова. Чи він хоч живий?! Чи можете ви довідатися?..

Я дивлюся на фотокарточку брата бідної жінки... І раптом бачу його, ніби він зійшов з карточки. Ніби трохи помолоділого. В гарному костюмі. І кажу:

— Не хвилюйтеся, пані. Ваш брат живий. У нього були важкі дні, тепер стало легше. Ви одержите від нього листа на тринадцятий день, рахуючи сьогоднішній...

— Це буде перша звістка від нього за два роки...

— Він писатиме вам частіше.

...Жінка пішла від мене і, як буває, розповіла про моє пророцтво сусідам. Пішли різні чутки. Дійшло до газетярів. Розпочалася суперечка в пресі: помилився Мессінг чи ні. Словом, на тринадцятий день, що його я визначив, у цьому містечку зібралися кореспонденти мало не всієї преси Польщі. Вранці поштовий вагон зустрічав натовп. Лист з далекої Філадельфії прийшов з вечірнім поїздом...

Не буду наводити інших прикладів таких пророцтв: їх у мене дуже багато.

Не треба й питати, як це робиться. Скажу чесно й відверто: не знаю сам. Так само, як не знаю механізму телепатії.

Можу сказати ось що: звичайно, коли мені ставлять конкретне питання про долю тієї чи іншої людини, про те, станеться чи не станеться та чи інша подія, я мушу весь час думати, запитувати себе: станеться чи не станеться... І через деякий час виникає переконаність: так, станеться... або: ні, не станеться...

Як не було в моєму житті помилок у телепатичному читанні думок, так не було в мене помилок з визначенням майбутнього.

До речі, мені доводилося визначати наперед і великі суспільні події.

1940 року, коли між Радянським Союзом та Німеччиною існував пакт про дружбу й ненапад, коли офіційні особи говорили про всебічний розвиток радянсько-німецьких відносин і не було, здавалося б, жодної хмарини, що затьмарювала б цей обрій, виступаючи в одному закритому московському клубі, я сказав:

— Радянські танки будуть у Берліні!..

Треба пам'ятати обстановку того часу, щоб уявити собі, як дивно, яким дисонансом прозвучала ця несподівана заява.

Почалися серйозні прикrostі... Виявляється, в залі були чини посольства Німеччини... Здається, дипломатичні кола пояснили, що вони не відповідають за пророцтва Мессінга...

Можу додати до цього: мені не стануть особливих труднощів уявити собі майбутнє майже кожної людини. Я можу передбачити, чи довго проживе та чи інша людина. Чи багато вона встигне зробити. Чи стануться з нею ті чи ті події. Чи буде щасливе її життя.

Шкода, що я нічого цього не можу сказати про себе та про близьких мені людей. Найкраще я передбачаю долю людини, яку зустрічаю вперше в житті. Або навіть яку не бачу зовсім, тільки тримаю належний їй предмет, а поруч думає про неї її родич або хтось із близьких.

Перебираючи в пам'яті сотні випадків, я не можу не спинитися на єдиному в своєму житті помилковому передбаченні. А втім, не зовсім передбаченні й не зовсім помилковому...

Було це знову-таки ще в Польщі. Якось на прийом до мене прийшла зовсім немолода жінка. Сиве волосся. Втомлене добре обличчя. Сіла переді мною й заплакала...

— Син... Два місяці ні вітру, ні хвили... Що з ним?

— Дайте мені його фото, якийсь його предмет... Можливо, ви маєте його листи...

Жінка дістала синій поштовий конверт, простягла мені. Я вийняв з нього списаний аркуш паперу, на якому розпливлося плямами чорнило. Очевидно, багато сліз пролила за останні два місяці мати над цим аркушем лінійного паперу.

Мені зовсім не обов'язково в таких випадках читати, але все-таки я прочитав звернення "дорога мати"... І нарешті "твій син Владик". Зосередився. І бачу, певно бачу, що людина, яка списала ці сторінки, мертва...

Повертаюся до жінки:

— Пані, будьте тверді... Будьте мужні... У вас багато ще справ у житті... Згадайте про свою дочку. Вона чекає дитину — вашого онука. Адже вона без вас не зуміє виростити його...

Як міг, намагався я заспокоїти її. Відвернути її думки від сина. Та хіба обдуриш материне серце, хіба можна відвернути його від думок про сина... І нарешті я сказав:

— Помер Владик...

Жінка повірила одразу... Лише через півгодини пішла вона від мене, стискаючи в руці мокру від сліз хусточку...

Я було забув про цей випадок: за день зі мною розмовляло, просило моєї допомоги, радилося трое-четверо людей. І в цьому калейдоскопі обличч загубилося втомлене й добре обличчя, журливі очі матері, що втратила сина. І звичайно, тепер я не зміг би згадати про неї, коли б не продовження цієї історії...

Місяця за півтора одержую телеграму: "Негайно приїздіть". Мене викликають до того міста, де я був зовсім недавно. І оскільки викликають, то я потрібний. А коли Мессінг потрібний — він їде на перший заклик.

Приїжджаю першим поїздом. Не буду хвалитись, але мене часом у ті давні роки зустрічали і з оркестрами, і з квітами... Виходжу з вагона — на вокзалі натовп. Тільки не такий, як завжди. Ні оркестру, ні квітів не видно. Дивляться на мене мовчазні й невсміхнені обличчя.

З натовпу виходить молодий чоловік.

— Ви й є Мессінг?

— Так, Мессінг це я...

— Шарлатан Мессінг, гадаю, не сподівається від нас доброї зустрічі?

— Чому я шарлатан? Я ніколи нікого не ошукав, не образив.

— Але ви поховали живого...

— Я не могильник...

— І мало не загнали в могилу оцю жінку... Мою бідну матір...

Трохи згадую її обличчя, яке колись бачив. Питаю:

— Все-таки, кого ж я поховав живим?

— Мене, — відповідає молодий чоловік.

Пішли порозумітися, як завжди в таких випадках у єврейських містечках, до рабина. Там я пригадав усю історію.

— Дайте мені, — прошу жінку, — того листа, що ви мені тоді показували.

Розкриває сумочку, дістає. У тому самому синьому конверті, тільки плям від сліз стало більше. З моєї вини лилися ці дорогі сльози! Дивлюсь я на сторінки з чорнильними плямами — і ще раз приходжу до переконання: померла людина, що написала цього листа, помер той, хто підписався "твій син Владик"... Але тоді хто ж цей молодий чоловік?

— Вас звуть Владик?

— Так, Владислав...

— Ви власноручно написали цього листа?

— Ні...

Для мене це "ні" наче спалах блискавки, що осяяв світ.

— А хто його написав?

— Мій друг. Я йому диктував... У мене боліла рука... Ми з ним лежали в лікарні.

— Зрозуміло... Ваш друг помер?

— Так, помер. Зовсім несподівано. Він був не дуже тяжко хворий...

Звертаюся до жінки:

— Пані, пробачте мені ті сльози, що ви пролили після нашої зустрічі... Але ж не можна знати все відразу... Ви мені дали цього листа й сказали, що його написав ваш син. Я бачу звернення "мамо", підпис "твій син"... І бачу, що рука, яка написала ці слова, мертва... Тому я й сказав, що ваш син помер...

Дуже часто я читаю думки людей, що задрять мені:

— Ото б мені такі здібності... Я б...

Це стосується й до моєї здібності телепатичного читання думок, і до здібності блискавичного гіпнотизування, і до вміння передбачати. Але мені хочеться сказати:

— Не задріть!

І справді, чому задрити? Мое вміння телепата дозволяє мені часом почути таке, що, як кажуть, вуха в'януть. На жаль, ще так багато народжується в людей думок, які зовсім ні до чого іншим і які звичайно не висловлюють уголос... Чи варто задрити вмінню чути про себе безцеремонні, грубі, лукаві думки?

То, може, здатність гіпнотичного впливу — річ гідна заздрощів?

О, ні! І на доказ цього можу послатися на той факт, що й сам я до цієї здатності вдаюся дуже рідко. Лічену кількість разів у своєму житті.

Ну, напевне, найбільш гідне заздрощів вміння бачити майбутнє? Також ні! Чи цікаво вам дивитися фільм, зміст якого вам переказано? До речі, я ніколи не переказую людям сумні звістки. Навіщо? Хай краще вони не чекають лих і нещастя. Хай будуть щасливі.

А наскільки може бути щаслива лю-

дина, приречена часто мовчки носити в собі лихо інших, яке ще не сталося — судить самі. Та я найменше хочу скаржитись на свою долю чи говорити про всі ці сумні речі. Людина завжди мусить прагнути бути на височині і бути людиною, хоч би що випало на її долю".

НіС.

В. Домашовець

СТВОРЕННЯ СВІТУ

(Продовження)

У дуже подібний спосіб, яким тримається система Земля-Місяць до Сонця, ся наша Сонячна система зо своїми планетами тримається також тією самою силою тяжіння Галактичного осередка. Математичний обрахунок тієї системи є комплексний з огляду на велику кількість зір у Галактиці (приблизно 100 мільярдів), розташованих у товстім дискподібнім вигляді. А в додатку, докладне розміщення маси матерії в нашій Галактиці ще не цілком докладно з'ясоване наукою.

Однак, це не змінює того факту, що зоряна й міжзоряна матерія Галактики підлягає якнайстрункніше законам тяжіння, тобто тому "уставу небес", про який сказано нам у Біблії. Ієрархія всіх галактик поступово зростає щораз-то більшими групами аж до Метагалактики, тобто галактики галактик, яка охоплює весь Всесвіт. Галактики тих далеких просторів, які можна доглянути за допомогою фотографічного методу через телескопи, від яких світло летить більше

десятки білйонів років, тримаються обопільно силою тяжіння, підлягають його законам й усі рухаються по своїх орбітах за "уставом небес". З того огляду вчені вважають, що закон тяжіння є універсальний, тобто вся матерія Всесвіту підлягає струнким вимогам цього закону й ніщо не може бути винятковим.

Навіть проміння світла, яке пролітає крізь міжзоряні й міжгалактичні простори Всесвіту зі швидкістю 300 000 кілометрів на секунду, підлягає законам тяжіння й змінює напрямок своєї дороги, пролітаючи біля небесного тіла з великою масою матерії, в якому є більше зосередження сил тяжіння. Сповільнюючий вплив на швидкість світла є відомий з астрофізики також у таких випадках, коли світло випромінюється від дуже масивного осередка галактики, названої квазаром. Наслідком великої сили гравітаційного притягання осередка галактики частинкам світла дуже важко відлетіти від нього, з того огляду хвилі світла є зміщені в червоний бік світло-

вого спектра. Теоретично допускають також існування надмасивних осередків матерії у Всесвіті, які названо "Чорною ямою", тому що звідти не лише матерія не може більше віддалитися, але також навіть найменший промінчик світла не може вилетіти. Концентрація сил тяжіння в невеличкому просторі є такої величини, яка не допускає на яке-будь виділення знаних видів матерії й корпускулярної енергії, що ним є також світло. Чи частинки світла є справді безмасові, є ще невирішеним питанням у науці; де-хто припускає, що маса частинок світла є така мала, що в обрахунках не виявляє помітного недотягнення і ще немає способу, щоб її зважити. Все у Всесвіті ще недосліджене до кінця, навіть природа сил тяжіння ще не є вяснена, ані не зведена вона до уніфікованої системи в науці. Великий учений минулого І. Ньютон відкрив закон тяжіння. А. Ейнштейн встановив його універсальність і важко працював над знайденням З'єднаної Теорії Піль, однак воно було заважким для розв'язки навіть для такого генія людства наших часів, як він.

Тому, розважаючи над природою Всесвіту, над його універсальним законом тяжіння, тобто над тим "уставом небес", який володіє також на Землі, з якнайглибшим подивом і пошаною до Бога — нашого Творця, висловлюємо словами ап. Павла і своє захоплення: "О глибино багатства, і премудрости, і знання Божого! Які невідомі присуди Його, і недосліджені дороги Його! "Бо хто розум Господній пізнав? Або хто був дорадник Йому? Або хто давній Йому дав, і йому буде віддано?" Бо все з Нього, через Нього і для Нього! Йому слава навіки, амінь!" (Рим. 11:33-36).

*

У підсумку розважання над глибиною думки, висловленої в першому вірші

Біблії, який каже — "На початку Бог створив небеса та землю", стверджуємо, що Бог через неї об'являє нам моністичний початок усього, тобто єдине Джерело походження всього видимого й невидимого для нашого ока, а тим відвічним Джерелом є Бог — Творець світів.

Далі, розуміємо, що це Джерело є Особистістю, тобто персональною духовною Істотою, бо Бог є Дух, а як Такий, Він є Творцем, Який створив усе словом Своїм з нічого (тобто без будь-якої первинної субстанції), і Який у жодному разі не є тотожний з Своїм творивом; хоч Він є у Своїм твориві, окремий від нього і Він його перевершує.

Отже, Бог є вічний Дух, а Його твориво має свій початок у Його творчому акті, бо Він об'являє нам дуже докладно про це словами: "На початку Бог створив небеса та землю". З цього бачимо, що є Творець — "Бог"; є Його творчий акт — "створив"; і є "початок" Його творива й продовження його існування — "небеса та земля".

Божий Всесвіт поділяється на духовний і матеріальний, тобто на надприродний і природний, в якому примат має духовний світ. Так, як в матеріальному Всесвіті є встановлений закон тяжіння, який тримає і притягає все матеріальне вниз до осередку гравітаційного матерії, відзеркаленням цього закону в матерії є закон духовного тяжіння в духовному світі, який притягає духовні істоти в протилежному напрямку — вгору до небесного, до духовного, до надприродного, до ідеального.

Ми не пропонуємо поняття дуалістичного світу: духовного і матеріального, як цілком окремішні й ворожі собі сфери буття, але підходимо до його окреслення в амбівалентному розумінні з нескінченною можливістю стичності в кожному місці простору й у всякому часі,

подібно до нез'ясованої і належно незрозумілої стичності духовної істоти людини з її матеріальним тілом. Амбівалентна єдність надприродного і природного світів не виключає принципу примату духовного над матеріальним, але виключає тотожність духовного і матеріального світів.

Центром стичності духовного з матеріальним світом є Христос, Який є Душею — Життям усього, в Якому поєднується все небесне і земне, видиме й невидиме. "Він є образ невидимого Бога, роджений перш усього творива. Бо то Ним створено все на небі й на землі, видиме й невидиме, чи то престולי, чи то господства, чи то влади, чи то начальства, — усе через Нього й для Нього створено! А Він є перший від усього, і все Ним стоїть!" (Кол. 1:15-17). "Споконвіку було Слово, а Слово в Бога було, і Бог було Слово. Воно в Бога було споконвіку. Усе через Нього повстало, і ніщо, що повстало, не повстало без Нього. І життя було в Нім" (Ів. 1:1-4a).

*

"А земля була пуста та порожня" (Бут. 1:2).

Після ствердження аксіоматичної правди про абсолютний початок усього в Божому творчому акті, Біблія, яка є Спеціальним Об'явленням Божим для людини, зосереджується на Землі — на місці, де це Його особливе твориво живе. Земля порівняно є дуже малесенькою частинкою Всесвіту й немов порошок мчить по своїй комплексній дорозі в просторі.

Біблія стверджує, що на початку створена "земля була пуста та порожня", тобто на ній ще нічого, крім мертвої матерії, не було. Вона була приготовлена до дальших актів Божої творчости, про що детально описується в першому розділі Біблії. Вона була створена й при-

готовлена базою до всіх тих змін, які безнастанно відбуваються на її поверхні. І давні спостереження людей, і модерна наука, і Слово Боже є в повній одностійності відносно цього твердження про зміни на Землі.

Наука геології вчить про незвичайно великі переми, які відбулися протягом усієї історії існування Землі. І на поверхні, і в надрах Землі відбуваються безнастанні зміни, про що свідчать гірські масиви з нашаруванням різних скельних порід, що з них можемо відчитати й відтворити всі процеси будови земної кори, які в даному місці відбувалися протягом усього минулого Землі. Слово Боже — Біблія стверджує той науковий факт такими словами: "Земля змінюється, мов та глина печатки" (Йов. 38:14). За днів Йова вживалися глиняні печатки, якими відтискали дані знаки на глиняних табличках. При цьому поверхня глиняної печатки змінювала вигляд у структурі своєї поверхні. Про це читаємо в Біблії так: "Колись землю Ти був заложив, а небо — то чин Твоїх рук. Позникають вони, а Ти будеш стояти... Й всі вони, як одяга загинуть, Ти їх зміниш немов те убрання — й минуться вони... Ти ж Той Самий, а роки Твої не закінчатся!" (Псал. 102:26-28). Христос засвідчив про Землю так: "Небо й земля проминеться, але не минуться Мої слова!" (Мат. 24:35).

Хто пильно приглядається до Слова Божого й докладно вивчає Його науку відносно правд, об'явлених нам у ньому, той, безперечно, бачить Божу творчу діяльність у всьому та розуміє творчу послідовність у розвитку всього Божого творива. Те, що ми сьогодні оглядаємо своїми очима, колись виглядало цілком інакше. Але серед людей є також інші здогадні погляди відносно наведеного вище біблійного твердження, а зокрема

по відношенню тих слів, що Земля була "пуста та порожня".

Був час, коли ніхто не звертав особли- вої уваги на ті слова, тому що це було самозрозумілим, що перше потрібно бу- ло створити місце для створення рослин, тварин і людини, не можна ж було їх умістити в порожньому просторі. Отже, первинно Земля була пуста та порожня і на ній не росли рослини ні дерева, не плавали у водах риби ні кити, не плазу- вали по землі плазуни ні не бігали тва- рини, не літали комахи ні птахи, ані не було ще на Землі людини. Вся Земля була немов порожня пустиня.

Але в минулих двох сторіччях настав період великих пошуків і розширення знання. Далеко від морів і океанів на високих гірських скелях люди почали знаходити викопні останки тварин, що їх сьогодні знайти не можна між живи- ми, та які жили у морях — скам'янілі кістки риб, тверді частини граптолітів, голкошкірих, брахіоподів, кефалоподів, пелелиподів, гастроподів, трилобітів то- що. Знайшли також колосальних розмі- рів скелети великих ящурів — динозав- рів, літаючих і плаваючих великих ящу- рів. Знайдено скелети різних тварин і людиноподібних істот, які затвердли як камінь. Все це засвідчило про велику давнину існування життя та його посту- пового розвитку.

У додатку, викопні останки рослин- ного й тваринного життя засвідчили ду- же емфатично про це, що на більших глибинах серед давніших нашарувань гірських порід життя виглядало примі- тивніше від того, що було на верхах. Це все вказало на те, що складніші форми життя належать до пізніших ча- сів появи і розвитку в історії Землі. Не- розумним було вже тоді заперечувати ці наочні факти, про які свідчили чис- ленні викопні останки, й настоювати на

цьому, що вони не були останками дуже давнього життя, і що їх взагалі не було, так само як нерозумно було б говорити, що Сонця взагалі нема. Отже, християн- ським ученим приходилося це все від- повідно вивчити, пояснити й умістити ці факти в певному порядку й на своєму місці в біблійному описі створення Землі та всього життя на ній.

Християнські богослови мали немало труднощів з того огляду, що Католиць- ка Церква у середньовіччі адаптувала до своїх вірувань і до свого світогляду Птолемеївську систему розуміння Все- світу, а також багато Східних міфологій щодо створення світу. Хоч сильний кон- серватизм щодо цього загально прийня- того світогляду вже в останніх сторіч- чях дещо подавався, все-таки допустити, що Земля існує сотні мільйонів років, а то й більше, було декому просто не- можливо.

У додатку, на шкоду відвічній Божій правді й на горе всім християнам, архі- єпископ Ашер, примаг Ірландії, ще в 1658 р. написав ось таку нісенітницю: "На початку Бог створив небо і землю, Бут. 1:1, яких початок у часі, за нашою хронологією, випав при настанні ночі перед двадцять третім днем жовтня в році 710 за Юліянським календарем (тобто 4004 р. до Хр.)." Дещо раніше інший "богослов" Джон Лайтфут в 1642 році "встановив", що створення світу сталося "в дев'ятій годині ранку сімнад- цятого вересня", хоч тоді він ще не по- дав року, але за два роки він "встано- вив" також і докладний час створення неба і Землі, а саме: 3928 р. до Хр.

У 1701 р. у Великому виданні англій- ської Біблії єпископ Ллойд біля першої голови Біблії на маргінесі поставив дату створення неба і Землі — 4004 р. до Хр., і від того часу багато несвідомих хри- стиян вірять, сперечаються, виключають

із своїх церков, а навіть виклинають еретиками кожного, хто не погоджуєть- ся на ту, нібито "об'явлену Самим Богом святу дату створення світу, яка є в Біб- лії". Бідні, вони не знають і не розумі- ють, що ця дата є однією з вигадок, ні- чим не стверджена і на нічому не осно- вана. Вигадка та не має нічого спільно- го з Біблією, ані з правдою Божого об- явлення. На жаль, ця вигадка безнастан- но передруковується в багатьох Бібліях, як додаткове пояснення, а не як оригі- нальний текст Слова Божого, а щонай- гірше, її цитують майже в кожному під- ручнику для шкіл, щоб перед дітьми ви- сміювати "абсурдні вірування християн". Безперечно, що такого лиха нам не бу- ло потрібно.

Такі науки, як геологія, палеонтологія, археологія й антропологія на початку свого модерного розвитку покляли ду- же сильний натиск на християнських учених, які за тодішнім поняттям геоло- гії ввели т. зв. теорію катастроф і про- міжків. Вони пояснювали початок світу так, щоб задовольнити консервативні бо- гословські поняття і щоб узгіднити їх з палеонтологічними та археологічними фактами.

Отже вони казали, що на початку Бог створив небо і Землю, і Він створив їх досконалими, на Землі було створене різноманіття життя. Але Землю Бог під- дав під панування ангелів. Люцифер, один з архангелів, збунтувався проти Бога й забажав поклоніння ангелів собі. За це він був скинутий на Землю з не- ба, тут він звів ангелів, наслідком чого був на них суд на Землі у вигляді т. зв. "Люциферового потопу". Тоді цей по- топ знищив не лише тваринний світ, але й рослинний. Таким чином Люцифер став спричинником глобального "опустошен- ня й порожнечі" на Землі. Всю Землю покрила вода й все живе осіло в намулі морському. Землю вкривала також вели- ка темрява і Дух Божий ширяв над во- дами цього потопу. Щойно тоді Бог ска- зав: "Хай буде світло!" І Він почав тво- рити все наново на протязі дослівних семи днів, тобто на протязі одного тиж- ня все було створене новим на Землі, а це, за їхнім розумінням, сталося 4004 року до Хр. Отже за таким розумінням між першим і другим віршами першого розділу кн. Буття є великий проміжок часу наслідком глобальної катастрофи на нашій Землі. (Далі буде)

Пізнаймо себе

ПЕРЕВІРТЕ СВІЙ ГОДИННИК

ВІДОМО: вночі працювати важко, навіть коли вдень добряче виспишся; міряти температуру найкраще о шостій вечора — тоді вона найвища. Лягаючи спати, можна наказати собі прокинутися в пев- ний час — і справді прокинешся, ніби від дзвінка будильника.

Ці прості спостереження наводять на

думку, що ми наділені пристосуванням, яке вимірює час. А як могло бути інак- ше? Адже час — це форма саморуху матерії, в природі все періодично повто- рюється: теплі пори року чергуються з холодними, день — з ніччю, протягом доби в певному ритмі змінюються воло- гість і тиск повітря, рівень космічної ра-

діації тощо. Всі живі організми, в тому числі й людина, мусили пристосуватися до ритмів неживої природи.

Один з основних ритмів, притаманних людині, — добовий. Він зберігається, навіть коли повністю ізолюватися від зовнішнього середовища (таке траплялося, наприклад, із спелеологами, котрі тривалий час перебували у вічній тиші підземних печер) — отже, має внутрішню природу. Протягом доби в нас змінюються ритм серцевої діяльності, артеріальний тиск і склад крові, кількість гормонів, які виділяють органи внутрішньої секреції. Тож учені й жартують, що ту ж саму людину можна зустріти лише в той самий час. Наш "біологічний годинник" ніби узгоджує в часі, робить синхронними всі ці процеси.

А тепер уявіть собі, який розлад відбувається в організмі людини, що здійснила переліт через океан, де сонце сяє тоді, коли в нас ніч. Це і є причиною вкрай поганого самопочуття.

Відомо, що навіть звичайний годинник треба заводити в той самий час, щоб зберегти його механізм. А годинник внутрішній? Чи не вкорочуємо ми собі життя, порушуючи режим сну й харчування? Виявляється, так. Біоритми тісно пов'язані з нормальним функціонуванням організму, з працездатністю людини. Встановлено, наприклад, що часті й короткі паузи в роботі корисніші, ніж рідкі й тривалі. А нещодавно здобуто переконливі дані: причиною передчасного старіння людини є порушення "біологічного годинника".

КОЛИ ЦЕ БУДЕ!

(Фейлетон)

У найбільшому американському місті Нью-Йорку тільки що закінчилась доповідь та дискусія на тему про подовження людського життя. Доктор Бюфон доводив, що через сто років люди житимуть значно довше, ніж за нашого часу, тобто понад сто років. Певна річ, доповідь була цікава і багатьом сподобалася.

Тож, коли доктор Бюфон і професор Фленд, що керував доповіддю свого колеги по науці, пішли разом до ресторану випити горнятко гарячої кави, вони все ще розважали над темою доповіді.

Біля сусіднього столика сидів один пастор, пив, як і співбесідники, каву і прислухався до їхньої цікавої розмови.

Доктор Бюфон доводив:

— Сучасна людина споживає варену їжу, і дуже часто неповноцінну, без достатньої кількості вітамінів та мінералів. Крім цього, сучасна людина систематично отруює себе, споживаючи надмірно міцну каву, вводячи до організму нікотин, вдаючись до наркотиків, а на додаток вживаючи алкогольні напої, в яких щороку більше людей топить, ніж у воді. Через це людина передчасно старіє і вмирає. Проте той факт, що між людьми трапляються довгожителі, приводить до висновку, що життя людини може сягати 120 - 150 років.

Професор Фленд, поділяючи думку свого колеги, додав:

— Люди передчасно старіють, бо руйнується тілесний механізм, який виводить з організму речовини обміну, і вони поволі скупчуються в клітинах злучної тканини. Якби знайти спосіб, щоб активізувати злучну тканину або її омолодити, тоді тим самим можна було б досягнути омолодження людини.

Смакуючи каву, професор запалив цигарку й окутав димом себе та свого сусіда. Доктор Бюфон, навпаки, не зносив цигаркового диму. І обережно зауважив:

— Бачите, шановний колего, удоводнюємо можливість довгого віку людини, а свого власного життя не можемо зберегти, вкорочуємо його власними примхами.

— Що правда, то правда, — не заперечив професор Фленд. — Я вже декілька разів хотів попроситися з цією поганою звичкою, розумію, що вона шкодить, але не маю сили запанувати над собою.

— Я радив би вам, шановний колего, — сказав жартівливо д-р Бюфон, — щоб позбутися цього непотребства, піддайтеся експерименту замороження, не на сто років, а хоч би на пару місяців. Фізичні науки так удосконалені, що замороження людини не спричиняє великих труднощів. Можна заморозити й відморозити, і пацієнтові такого експерименту буде видаватися, що він відпочив у доброму сні від своїх турбот.

Тоді пастор, що сидів біля другого столика, звернувся за дозволом, щоб сказати кілька слів.

— Пробачте, шановні панове, у вас якраз іде мова про замороження людини. Це все в нашому прогресивному часі є можливе. Я свого часу студіював теологію та інші наукові предмети, пов'язані з людським життям. За наукою Нового Заповіту, людина складається з трьох частин: тіла, душі і духа. За старожидівською наукою душа — то „кров”. Отже, тіло й душу (як кров) можна заморозити. А що тоді

до духа, третього чинника людського життя, який не підлягає замороженню? Що ви про це можете сказати?

— Що ми, — відповів професор, — в духовну сферу людини не вникаємо. Хай цим питанням клопочуться релігійні провідники, це не наше, а їхнє діло.

— Так, це правда, — відповів пастор. — Напевно ви погодитеся, що Бог створив людину й наділив її чотирма дарами: розумом, мовою, творчістю і волею. На такому фундаменті розвинулась наука, почавши від кам'яної доби аж до атомно-нуклеарного апогею. Розум — людина думає, має ідею про якусь річ. Мова — шукає партнера, спільника, щоб поділитися тією ідеєю. Творчість — людська здібність, щоб ту ідею втілити та по світу поширити. Наприклад, брати Райт створили першого літака. З бігом часу інженери його удосконалили, і в нашому часі літаки літають довкола нашої землі, як гайвороння. Воля — всі винаходи й їхнє удосконалення виконується з доброї волі та в душі гармонійного обміну думок.

— Ба, — сказав доктор, — залишім це питання в спокої. Матерія і дух — це такі протилежності, здається, що їх людським розумом напевно ніколи не дасться збагнути, бо кожна релігія, навіть кожна людина релігійного погляду це питання може по-своєму інтерпретувати. Коли йде мова про подовження людського життя, чи це дотичило б всього людства, що живе на землі, чи тільки певних одиниць, коли це буде, щоб його можна було подовжити, і як буде, всі дотеперішні експерименти не дали позитивних наслідків, бо ми, люди, з нашим розумом і мудростями — лишаємось людьми. Слушно поет Тарас Шевченко підсумував людське життя на землі такими словами:

„Все йде, все минає — і краю немає...
Куди ж воно ділось, відкіля взялось?
І дурень, і мудрий нічого не знає.
Живе... умирає... Одне зацвіло,
А друге зав'яло, навіки зав'яло.”

— О це й є ціла філософія людського думання й мудрости — „Одне зацвіло, а друге зав'яло”, — сказав професор, — тобто людина народиться, приходять на світ, переживає свій вік, і мусить прощатися з цим світом, — хоче цього, чи ні. Смерть заморожує людей, так заморожує, що ніхто і ніщо людини не в силі відморозити, цебто привернути до життя. Коли ж людина складається з трьох частин, на що вказав пастор, покликаючись на воскресіння Христа, що в часі Його воскресіння мертво тіло переміни-

лось у духовне тіло, яке не підлягає ні часу, ні простору, і Він сказав: „Я воскресіння і життя. Хто вірує в Мене, — хоч умре буде жити”, тоді з цього виникає, що люди будуть жити не сто років тільки, а вічно.

Л. Забірєнко

Наше здоров'я

ЩО ВИ ЗНАЄТЕ ПРО ЧАЙ?

Це найпоширеніший в усьому світі напій. Його п'ють не тільки за високі смакові та ароматичні властивості, а й за лікувальні та поживні якості. Лише кілька десятиліть тому встановлено, що до хімічного складу чаю входять дубильні і білкові речовини, ефірні олії, алкалоїди, вітаміни, котрі розчиняються у воді, та інші компоненти, такі необхідні людині.

Зелений чай лікує дизентерійних хворих, звичайний, коричневий, розширяє судини, посилює кровообіг, зміцнює капіляри, добре впливає при атонії (послабленні тонусу травного тракту).

Щоб чай приносив користь і насолоду, його слід правильно

зберігати. Куплену пачку чаю треба одразу пересипати до скляної чайниці і держати подалі від інших продуктів (особливо цибулі і часнику). Заварювати його треба у фарфоровому чи фаянсовому посуді свіжим окропом, що кипить ключем. Чим ароматніший напій, тим він корисніший, тому чайничок із заваркою прикривайте серветкою, яка вбирає тиме водяну пару і затримуватиме легкі ароматичні ефірні масла. (Спеціальні „ляльки”, „матрьошки”, якими іноді його вкривають, тільки псують смак чаю, бо він під ними уприває). Ніколи не ставте чайничок на вогонь або на киплячий чайник.

ЗВІДУСІЛЬ

• Понад шістьсот шкідливих речовин виявили у тютюновому димі. Як показали останні дослідження в університеті Хомбург (ФРГ), в кожному кубічному міліметрі тютюнового диму міститься від 200 до 500 мільйонів твердих часточок.

Якщо протягом двадцяти років людина викуряє по двадцять сигарет щодня, то в її дихальних шляхах відкладається близько шести кілограмів пилу.

• Майже третина всіх пішоходів, що загинули на дорогах, перебували в не-

тверезому стані, а у п'ятій частини водіїв, що загинули, вміст алкоголю у крові вдвоє перевищував припустимий рівень. До такого висновку прийшла англійська науково-дослідна лабораторія транспорту і дорожнього руху, яка тривалий час проводила спеціальні обстеження. Серед пішоходів, що загинули на дорогах унаслідок нещасних випадків після 23-ої години, 90 процентів перебували в нетверезому стані.

• Як повідомив американський медичний журнал, 99 процентів з 214 спеціалістів 22 країн, опитаних університетом в Осло, висловили думку про те, що існує пряма залежність між коронарною хворобою серця і споживанням продуктів харчування, які сприяють підвищенню вмісту холестерину в крові.

• За даними про структуру смертності між пуерторіканським населенням Нью-Йорка, 20 процентів гине від убивства, 9 процентів від отруєння наркотиками і 10 процентів внаслідок алкоголізму.

• Щороку в Швейцарії стається близько 50 тисяч нещасних випадків, з яких 40 тисяч від недосвідченості лижників. Кожен нещасний випадок обходиться в

середньому 9 000 швейцарських франків (5 200 доларів), що витрачаються на пошуки, рятувальні операції та медичні витрати.

• За даними "Літературної газети", число розлучень у Радянському Союзі зросло втричі від 1960 року.

• Матеріал кістки у 30 разів міцніший за цеглину і у 2,5 разу міцніший від граніту. Велика гомілкорова кістка за вертикального навантаження витримує 1560 кілограмів.

• Мозок людини складається з 14 мільярдів клітин.

• На язика людини є близько 9 000 смакових рецепторів.

• Учені з'ясували, що ієрогліфи індіців племені гуарані, які живуть у Парагваї, Аргентині та Бразилії, майже ідентичні з ієрогліфами Стародавнього Єгипту. Існує гіпотеза, що Південну Америку "відкрили" єгиптяни ще чотири тисячі років до нашої ери.

• Доктор Браун з Атланти (ЗСА) вважає, що найкращий засіб медичної діагностики — аналіз волосся. Оскільки воно росте швидко, то може бути, гадає вчений, надійним інформатором, який повідомляє про зміни в організмі.

ПЕРЕДПЛАТА

Шановні Читачі! Не забудьте переслати своєчасно передплату на журнал „Віра й Наука” на 1979-ий рік.

Познайомте з журналом Ваших друзів і знайомих, аби й вони могли стати його постійними передплатниками.

Кожен раз, коли ми закінчуємо його коректу, молимося, щоб він приніс Вам особливе Господнє благословення.

Адреса нашого скарбника А. Коцепули:

“Faith and Science”

P.O. Box 1563,

Des Plaines, Ill. 60018, U.S.A.

ЗМІНА АДРЕСИ

Експедитор нашого журналу звертається до всіх передплатників з проханням, аби при кожній зміні адреси повідомляли йому нову адресу.

Адреса експедитора:

Mr. Anatoli Berkuta

609 Marshall Road,

Brookhaven, Pa. 19015, U.S.A.

НАМ ПИШУТЬ

...Радію за чепуренького Вашого часописа, а також його зміст. Часопис змістом, літературністю мови щороку кращає.

Мені дуже подобались дописи, на жаль, за ініціалами І. А. Б., а зміст дописів прекрасний: коротко, мова літературна, змістовно! Треба сказати, що автор передовиць дуже скромна людина. Дай йому, Боже, здоров'я та ще більшого розуму.

І. Сорока

3. 1. 1979

Був. Начальник Заг. Відділу
М-ва Юстиції УНР.

...Ваш журнал є завжди очікуваним гостем у нашому домі.

Бажаємо ясных Божих благословень на Вашу працю.

О. і М. Заболотні.

Канада.

„Ми дякуємо Богові завжди за всіх вас, згадуючи вас у наших молитвах.” — 1 Сол. 1:2.